Vestfold og Telemark revisjon

Nome og Midt-Telemark barneverntjeneste – ressursbruk og arbeid med hjelpetiltak

Forvaltningsrevisjon | Midt-Telemark kommune og Nome kommune

26: 4020 402

Innhold

Sammendrag 3

1. Innledning 6

1.1. Kontrollutvalgets bestilling 6
1.2. Problemstilling og revisjonskriterier 6
1.3. Bakgrunn 6
1.4. Metode og kvalitetssikring 8
1.5. Kommunedirektørens uttalelse 9

2. Ressursbruk i barneverntjenesten 10

2.1. KOSTRA-analyse 10
2.2. Tall fra barneverntjenesten 14
2.3. Mulige forklaringer på det høye og økende kostnadsnivået 18
2.4. Iverksatte tiltak for å dempe kostnadsveksten 26
2.5. Oppsummering 28

3. Hjelpetiltak 29

3.1. Utledning av revisjonskriterier 29
3.2. Organisering, rutiner og systemstøtte for arbeid med hjelpetiltak 34
3.3. Vedtak om hjelpetiltak 39
3.4. Bruk av tiltaksplan 42
3.5. Evaluering av tiltaksplaner 45
3.6. Virkning/effekt/kostnad av hjelpetiltak 48
3.7. Konklusjon problemstilling om hjelpetiltak 51
3.8. Våre anbefalinger 52

Litteratur og kildereferanser 53

Vedlegg 54

Vedlegg 1: Kommunedirektørenes uttalelser 54
Vedlegg 2: Metode og kvalitetssikring 57

Sammendrag

I denne forvaltningsrevisjonen har vi sett på Nome og Midt-Telemark barneverntjeneste. Vi har undersøkt ressursbruken i tjenesten og om bruk av hjelpetiltak er i tråd med lov og sentrale føringer. Vårt hovedinntrykk er at barneverntjenesten har et høyt kostnadsnivå sammenlignet med relevante sammenligningskommuner, og at dette særlig henger sammen med høye utgifter til plasseringer og andre ressurskrevende tiltak. Når det gjelder hjelpetiltak, vurderer vi at tjenesten i hovedsak arbeider i tråd med lov og sentrale føringer, men at det er svakheter i dokumentasjon, konkretisering og systematikk som gjør at praksisen ikke fullt ut framstår som tilstrekkelig tydelig og etterprøvbar.

Hvordan er ressursbruken i barneverntjenesten?

Våre undersøkelser viser at ressursbruken i barneverntjenesten er høy i både Nome og Midt-Telemark, og at dette også gjelder for 2025. KOSTRA-tallene for 2025 (foreløpige) viser at begge kommunene ligger over de kommunene som det er relevant å sammenligne dem med både når det gjelder netto driftsutgifter til barnevern, både per innbygger, per innbygger 0–17 år og per barn i barnevernet. Kostnadsnivået er gjennomgående høyest i Nome. Tallene viser også at en stor andel av ressursene går til barn som er plassert av barnevernet, mens andelen til hjelpetiltak i hjemmet er lavere enn i de sammenliknbare kommunene.

Funnene våre tyder på at høye utgifter knyttet til plasseringer er en sentral forklaring på kostnadsnivået. Dette gjelder utgifter til både fosterhjem, beredskapshjem og institusjon, samt kostnader som følger av plasseringer langt unna egen kommune. Funnene peker også på at barnevernsreformen har gjort enkelte tiltak og plasseringer dyrere for kommunene, og at komplekse og langvarige saker bidrar til høye utgifter.

Videre har vi sett at ettervern utgjør en betydelig utgiftspost, og at kostnadsutviklingen må ses i sammenheng med både omfanget av ettervernssaker og at enkelte saker kan omfatte langvarig oppfølging, videreføring av fosterhjem og økonomisk støtte.

I tillegg kan et relativt høyt tjenesteomfang, særlig i Nome over tid, begrenset tilgang på lokale fosterhjem og andre lokale alternativer, samt forhold ved befolkningssammensetning, levekår og oppvekstvilkår, være medvirkende forklaringsfaktorer. For flere av disse forholdene er datagrunnlaget mer usikkert, blant annet fordi enkelte indikatorer bygger på enkeltår og små populasjoner.

Våre funn viser samtidig at kommunene og barneverntjenesten de siste årene har hatt økt oppmerksomhet på ressursbruk og iverksatt flere tiltak for å dempe kostnadsveksten, blant annet gjennom innstramminger i enkelte tiltak, redusert bruk av eksterne tjenester og en felles tiltaksplan for 2026. Funnene tyder samtidig på at arbeidet ikke bare handler om kostnadsreduksjon, men også om å vurdere hvilket tiltaksnivå som er faglig forsvarlig og tilstrekkelig i den enkelte sak.

Våre funn understøtter i hovedsak konklusjonen i PwC-rapporten fra 2025. Både PwC-rapporten og våre analyser viser at barnevernet har et høyt kostnadsnivå sammenlignet med andre, liknende kommuner, og at dette ikke bare kan knyttes til omfanget av saker, men også til høye kostnader per tiltak og en høy andel ressurskrevende plasseringer. Samtidig viser våre undersøkelser at bildet er mer sammensatt.

Våre undersøkelser gir ikke grunnlag for å si at det høye kostnadsnivået i hovedsak skyldes manglende kontroll eller økonomistyring i tjenesten. Vi har sett at kommunene og barneverntjenesten de siste årene har hatt økt oppmerksomhet på ressursbruk og iverksatt flere tiltak for å redusere kostnadene.

Er bruk av hjelpetiltak i barneverntjenesten i tråd med lov og sentrale føringer?

Vi vurderer at barneverntjenestens bruk av hjelpetiltak i hovedsak er i tråd med lov og sentrale føringer, men at det er svakheter i dokumentasjon, konkretisering og systematikk som gjør at praksisen ikke fullt ut framstår som tilstrekkelig tydelig og etterprøvbar.

Våre undersøkelser viser for det første at barneverntjenesten i hovedsak har etablert en organisering, rutiner og systemstøtte som understøtter arbeidet med hjelpetiltak. Tjenesten har en tydelig lederstruktur, faste arenaer for faglig drøfting og oppfølging, og et fagsystem med integrerte maler og faglige støttesystemer. Dette gir etter vår vurdering et godt utgangspunkt for forsvarlig og systematisk arbeid. Samtidig viser funnene at implementeringen ikke er fullt ut enhetlig, og at opplæring og bruk av systemstøtten varierer noe mellom ansatte.

Når det gjelder vedtak om hjelpetiltak, vurderer vi at disse i hovedsak bygger på faglige og konkrete vurderinger av barnets situasjon og behov, og at det som regel framgår hvorfor tiltaket er valgt. Barnets syn og barnets beste er gjennomgående omtalt. Vi har funnet enkelte svakheter i dokumentasjonen av foreldrenes medvirkning. Dette gjelder i noen saker der bare én forelders syn er omtalt, uten at det framgår hvorfor den andre forelderen ikke er hørt eller omtalt.

For tiltaksplanene viser undersøkelsen at det finnes en fast struktur og at planene som hovedregel inneholder mål, tiltak, varighet og elementer for oppfølging og evaluering. Samtidig varierer kvaliteten. I flere saker er det et betydelig tidsspenn mellom vedtak og tiltaksplan, og mål og tiltak er noen ganger formulert så generelt at planen blir mindre egnet som et praktisk styrings- og evalueringsverktøy. Dokumentasjonen av barnets og foreldrenes medvirkning framgår også i varierende grad.

Når det gjelder evaluering av hjelpetiltak, vurderer vi at barneverntjenesten i hovedsak følger opp tiltakene systematisk og regelmessig. Evalueringene skjer som oftest med en fast struktur og innenfor planlagt intervall. Samtidig er det svakheter ved den skriftlige dokumentasjonen. Evalueringene er ikke alltid tilstrekkelig konkrete når det gjelder måloppnåelse og effekt, og det

framgår ikke alltid tydelig hvordan barnets syn er dokumentert og vektlagt i vurderingene av om tiltak skal videreføres, endres eller avsluttes.

På et mer overordnet nivå ser vi at kommunene og barneverntjenesten har oppmerksomhet om ressursbruk og kostnader på hjelpetiltaksområdet, og at det arbeides for å styrke forebygging og utvikle egne, mindre kostnadskrevende tiltak. Likevel er vurderingene av virkning, effekt og kostnad i hovedsak knyttet til enkeltsaker. Etter vår vurdering har kommunen et forbedringspotensial når det gjelder å systematisere erfaringer med ulike typer hjelpetiltak på et overordnet nivå og bruke dette aktivt i utviklingen av tiltakstilbudet.

Våre anbefalinger

Vi anbefaler kommunen å:

- styrke dokumentasjonen i vedtak om hjelpetiltak, herunder sikre at begge foreldres syn framgår, eventuelt at de har fått mulighet til å uttale seg.
- sikre at tiltaksplaner utarbeides i nær tilknytning til vedtak om hjelpetiltak, og at mål, tiltak, varighet og medvirkning dokumenteres tilstrekkelig konkret til at planene kan fungere som tydelige styrings- og evalueringsverktøy
- sikre at evalueringer av hjelpetiltak dokumenterer måloppnåelse, vurdering av effekt og barnets og foreldrenes medvirkning, herunder hvordan barnets syn er vektlagt ved beslutninger om videreføring, endring eller avslutning av tiltak
- vurdere å etablere en systematisk oversikt over virkning, effekt og kostnad av ulike typer hjelpetiltak, slik at erfaringer kan brukes mer aktivt i utviklingen av tiltakstilbudet

Skien, 13.05.26

1. Innledning

1.1. Kontrollutvalgets bestilling

Forvaltningsrevisjonen er bestilt av kontrollutvalget i Nome kommune i sak 23/25 og av kontrollutvalget i Midt-Telemark i sak 21/25. Begge kommunene ønsket å ha en felles forvaltningsrevisjon av Nome og Midt-Telemark barneverntjeneste.

Reglene om forvaltningsrevisjon står i kommuneloven § 23-2 første ledd bokstav c, jf. § 23-3 og § 24-2 og i forskrift om kontrollutvalg og revisjon.

1.2. Problemstilling og revisjonskriterier

Rapporten handler om følgende problemstillinger:

1. Hvordan er ressursbruken i barneverntjenesten?
   Kostnadsfordeling, kostnadssammenligning med andre kommuner, kostnadsutvikling og fordeling av kostnader på ulike typer tiltak
2. Er bruk av hjelpetiltak i barneverntjenesten i tråd med lov[1]?
   Kvalitet på arbeidet, i forbindelse med iverksetting, gjennomføring og evaluering av hjelpetiltak

I bestillingen fra kontrollutvalgene går det fram at man som del av problemstilling 1, også besvarer hva som er årsaken til at kostnadene øker i barneverntjenesten.

Problemstilling 1 er beskrivende og har derfor ikke revisjonskriterier.

Revisjonskriteriene[2] i til problemstilling 2 er i hovedsak hentet fra kommuneloven, forvaltningsloven, barnevernloven og barnevernrundskrivet. Kriteriene framgår innledningsvis i kapittel 3.

1.3. Bakgrunn

1.3.1. Organisering av vertskommunesamarbeid

Barnevernstjenesten i Nome og Midt-Telemark har siden 2020 vært organisert som et vertskommunesamarbeid, der Midt-Telemark kommune er vertskommune og Nome kommune er samarbeidskommune. Kommunene samarbeidet også før 2020, da i et vertskommunesamarbeid med Sauherad som vertskommune.

[1] I rapporten har vi gjort en justering av problemstillingen til «Er bruk av hjelpetiltak i barneverntjenesten i tråd med lov og sentrale føringer?»
[2] Det skal alltid etableres revisjonskriterier i forvaltningsrevisjon, jf. forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 15. Revisjonskriterier er de regler og normer som gjelder innenfor det området vi skal undersøke. Revisjonskriteriene er grunnlaget for revisors analyser, vurderinger og konklusjoner.

Samarbeidet reguleres av en egen samarbeidsavtale, som beskriver organisering, oppgaver, myndighet og økonomisk oppgjør mellom kommunene. Avtalen legger til grunn at det skal være et felles fagstyre/fagråd med representanter fra begge kommuner, og at partene har gjensidig informasjonsplikt om forhold som er av betydning for samarbeidet. I intervjuer beskriver både barnevernsleder og kommunalsjefer at fagrådet brukes som en sentral arena for dialog om status, økonomi, utfordringsbilde og utviklingsarbeid, i tillegg til løpende økonomirapportering og tertialrapportering i de to kommunene.

Det økonomiske oppgjøret kommunene imellom er, ifølge samarbeidsavtalen, basert på et felles driftsbudsjett som forvaltes av vertskommunen, med à konto-avregning halvårlig. Avtalen legger opp til at 10 prosent av de samlede kostnadene deles likt mellom kommunene, mens 90 prosent fordeles etter folketall per 1. juli i regnskapsåret. Tiltakskostnader knyttet til det enkelte barn er unntatt fra denne fordelingsnøkkelen. Videre framgår det av avtalen at barnevernsleder skal utarbeide årlig budsjettforslag og levere årsberetning og tertialrapporter innen fastsatte frister, slik at deltakerkommunene får grunnlag for både politisk behandling og økonomisk oppfølging.

Per 31.12.2025 opplyser barneverntjenesten at den har 24,8 stillinger. Dette omfatter barnevernleder (1 stilling), to avdelingsledere, 1,6 merkantile stillinger og 1,5 tiltaksstillinger, samt øvrige fagstillinger. Tjenesten er organisert i to avdelinger: én avdeling som arbeider med undersøkelser og hjelpetiltak, og én avdeling som arbeider med fosterhjem og ettervern. Begge avdelingene ledes av avdelingsledere med fag- og personalansvar, mens barnevernsleder har overordnet ansvar og godkjenner vedtak.

1.3.2. Nøkkeltall og økonomisk utvikling 2023–2025

Kommunenes årsberetninger for 2024 viser at både Nome og Midt-Telemark omtaler barnevernet som en tjeneste med høyt press og betydelig kostnadsvekst, og i begge kommunene trekkes barnevernet fram som en medvirkende årsak til merforbruk innen oppvekstområdet. Nome viser særlig til plasseringer i fosterhjem og institusjon, mange komplekse saker og økt økonomisk ansvar som følge av barnevernsreformen. Midt-Telemark peker på reduserte statlige refusjoner, økte egenandeler på statlige tiltak og høye kostnader til fosterhjem, beredskapshjem og institusjon.

Tabell 1 viser at de samlede utgiftene til barneverntjenesten er høye i begge kommunene i perioden 2023–2025. I Midt-Telemark økte utgiftene fra 41,6 mill. kroner i 2023 til 43,9 mill. kroner i 2025, mens Nome økte fra 35,7 mill. kroner til 39,5 mill. kroner i samme periode. I begge kommunene er fosterhjem den klart største utgiftsposten gjennom hele perioden. Utgiftene til samarbeid og administrasjon øker også, mens utgiftene til forebyggende tiltak og ettervern varierer mer.

Tabell 1 Økonomisk oversikt for barneverntjenesten i Nome og Midt-Telemark 2023–2025 (1 000 kroner)

Kategori/tall i kr 1000	Midt-Telemark 2023	Nome 2023	Midt-Telemark 2024	Nome 2024	Midt-Telemark 2025	Nome 2025
Samarbeid (adm)	13 900	9 401	14 372	9 097	15 527	10 586
Forebyggende (i familien)	3 395	1 506	4 244	3 088	3 474	1 880
Fosterhjem	19 258	20 477	20 087	23 345	20 036	24 184
Ettervern	5 004	4 360	4 174	4 078	4 854	2 865
SUM	**41 557**	**35 744**	**42 877**	**39 608**	**43 891**	**39 515**

De høye kostnadene til barnevern er ikke unike i en bredere kommunal sammenheng. KS' budsjettundersøkelse for 2025 viser at barnevern er blant tjenesteområdene der kommunene samlet budsjetterer med vekst over anslått prisvekst.

1.3.3. Tidligere analyse/utredning: PwC «Økonomi i balanse»

På oppdrag fra Midt-Telemark kommune utarbeidet PwC, i april 2025, rapporten *Prosjekt økonomi i balanse*. Rapporten viser at Midt-Telemark bruker mer ressurser enn sammenlignbare kommuner både til saksbehandling og drift av barnevernstjenesten, til tiltak for barn som ikke er plassert av barnevernet og særlig tiltak for barn som er plassert av barnevernet. Rapporten omtaler dette som et teoretisk innsparingspotensial. Rapporten konkluderer med at kostnadsutfordringen i barnevernet ikke først og fremst ser ut til å handle om høyt volum, men om høye kostnader per sak og tiltak.

Rapporten anbefaler at kommunen reduserer kostnadene knyttet til hvert enkelt tiltak og vurdere mer effektiv administrasjon og saksbehandling. Siden barnevernet er organisert som et interkommunalt samarbeid, understrekes det at eventuelle endringer må skje i samarbeid med Nome kommune.

PwC anslår at tiltak for redusert kostnadsnivå i barnevernet kan gi en økonomisk effekt på 0,5 mill. kroner i 2025, økende til 6,0 mill. kroner i 2028, men vurderer samtidig tiltaket som krevende å gjennomføre.

1.4. Metode og kvalitetssikring

Denne forvaltningsrevisjonen er gjennomført av forvaltningsrevisor Geir Kastet Dahle, med Bente Hegg Ljøsterød som oppdragsansvarlig.

Vi har undersøkt problemstillingene ved hjelp av intervjuer, dokumentgjennomgang, analyse av statistikk og økonomiske data, spørreundersøkelse og stikkprøvekontroll. For problemstillingen om ressursbruk har vi særlig benyttet intervjuer, KOSTRA-data, tall fra barneverntjenesten og gjennomgang av kommunale dokumenter og eksterne rapporter. For problemstillingen om

hjelpetiltak har vi i tillegg gjennomført en spørreundersøkelse blant ansatte og en stikkprøvekontroll i barneverntjenestens saksbehandlingssystem.

Det står mer om metode og tiltak for kvalitetssikring i vedlegg 2 til rapporten.

1.5. Kommunedirektørens uttalelse

Rapporten er presentert i møte med administrasjonen i kommunene og sendt 30. april til kommunedirektørene i Nome og Midt-Telemark for uttalelse, jf. forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 14. Uttalelsene har ikke ført til endringer i rapporten. Uttalelsene følger som vedlegg 1 til rapporten.

2. Ressursbruk i barneverntjenesten

Problemstilling 1: Hvordan er ressursbruken i barneverntjenesten?

2.1. KOSTRA-analyse

I dette delkapitlet analyserer vi ressursbruken i barneverntjenesten ved hjelp av nøkkeltall fra KOSTRA. Analysen belyser både samlet kostnadsnivå, utviklingen over tid, hvordan kostnadene fordeler seg mellom ulike deler av tjenesten, og hvordan kostnadsnivået i Nome og Midt-Telemark ligger an sammenlignet med relevante kommunegrupper og landet uten Oslo. Formålet med analysen er å gi et overordnet bilde av ressursbruken i barneverntjenesten.

2.1.1. Netto driftsutgifter til barneverntjenesten

For å belyse ressursbruken i barneverntjenesten har vi sammenlignet Nome og Midt-Telemark med henholdsvis kommunegruppe 5 og kommunegruppe 7[3], samt landet uten Oslo. KOSTRA-tallene for 2025 viser at netto driftsutgifter til barnevern per innbygger er høyere i både Nome og Midt-Telemark enn i relevante sammenligningskommuner. I 2025 hadde Nome kommune netto driftsutgifter til barnevern på kr 6 193 per innbygger, sammenlignet med kr 3 370 i kommunegruppe 5, og kr 3 254 i landet uten Oslo. Midt-Telemark hadde kr 4 076 i netto driftsutgifter til barnevern per innbygger, sammenlignet med kr 3 325 i kommunegruppe 7 og kr 3 254 i landet uten Oslo. Tallene viser at nivået er særlig høyt i Nome, men også Midt-Telemark ligger klart over både egen kommunegruppe og landsgjennomsnittet.

Figur 1 viser at netto driftsutgifter til barnevern per innbygger har økt i perioden 2022–2025 for både Nome og Midt-Telemark. Utgiftene er gjennomgående betydelig høyere i Nome enn i sammenligningsgrunnlagene, og også Midt-Telemark ligger klart høyere enn både kommunegruppe 7 og landet uten Oslo. Kommunegruppe 5, kommunegruppe 7 og landet uten Oslo har samtidig en nokså lik utvikling, preget av en jevn og moderat økning gjennom perioden, noe som ikke er tilfelle for Nome og Midt-Telemark.

[3] Kommunegruppeinndelingen er hentet fra SSBs KOSTRA-gruppering. Nome kommune er plassert i KOSTRA-gruppe 05 og Midt-Telemark kommune er plassert i KOSTRA-gruppe 07. Ifølge SSB er KOSTRA-gruppe 05 definert som kommuner med folkemengde 2 000–9 999, høye bundne kostnader og middels frie disponible inntekter (korrigerte inntekter). KOSTRA-gruppe 07 er definert som kommuner med folkemengde 10 000–19 999, lave bundne kostnader og lave frie disponible inntekter (korrigerte inntekter).

Figur 1 Netto driftsutgifter til barneverntjenesten per innbygger (kr), KOSTRA

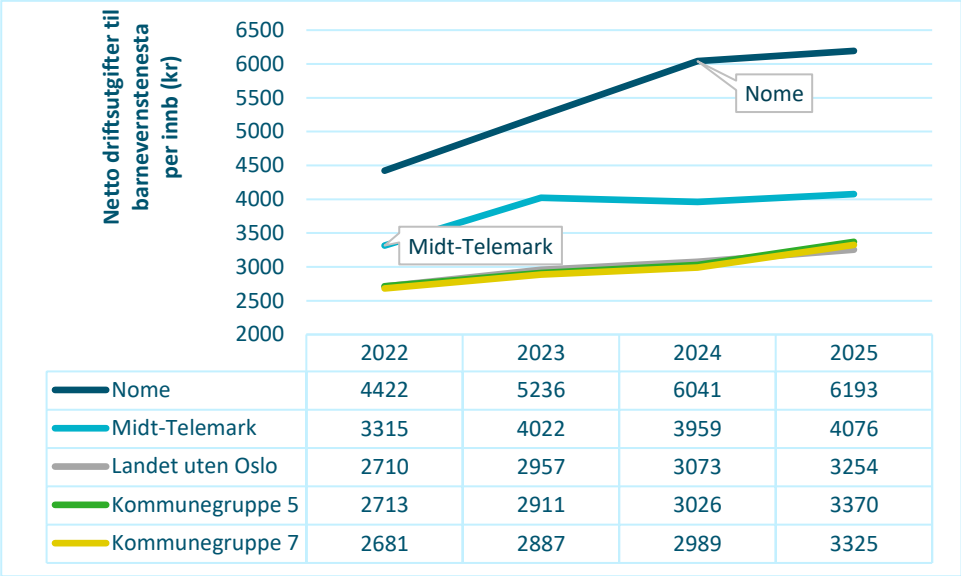

	2022	2023	2024	2025
Nome	4422	5236	6041	6193
Midt-Telemark	3315	4022	3959	4076
Landet uten Oslo	2710	2957	3073	3254
Kommunegruppe 5	2713	2911	3026	3370
Kommunegruppe 7	2681	2887	2989	3325

2.1.2. Netto driftsutgifter til barneverntjenesten per innbygger 0-17 år

Ved vurdering av ressursbruken i barnevernet er nøkkeltall per innbygger 0–17 år mer presise enn nøkkeltall per innbygger totalt, fordi de tar utgangspunkt i den relevante målgruppen for tjenesten. KOSTRA-tallene for 2025 viser at netto driftsutgifter til barnevern per innbygger 0–17 år er høyere i både Nome og Midt-Telemark enn i relevante sammenligningskommuner. I 2025 hadde Nome netto driftsutgifter på kr 35 037 per innbygger 0–17 år, sammenlignet med kr 18 320 i kommunegruppe 5 og kr 16 438 i landet uten Oslo. For Midt-Telemark var utgiftene kr 21 399 per innbygger 0–17 år, sammenlignet med kr 15 991 i kommunegruppe 7 og kr 16 438 i landet uten Oslo. Tallene viser at nivået er særlig høyt i Nome, men også Midt-Telemark ligger klart over både egen kommunegruppe og landsgjennomsnittet.

Figur 2 viser at netto driftsutgifter til barnevern per innbygger 0–17 år har økt gjennom perioden 2022–2025 i både Nome og Midt-Telemark. Økningen er tydeligst i Nome, som ligger betydelig høyere enn sammenligningsgrunnlagene i hele perioden. Også Midt-Telemark ligger klart høyere enn kommunegruppe 7 og landet uten Oslo. Samtidig viser figuren at utviklingen i kommunegruppe 5, kommunegruppe 7 og landet uten Oslo er forholdsvis lik, med en jevn og moderat økning gjennom perioden, noe som ikke er tilfelle for Midt-Telemark og Nome. Figuren tyder dermed på at både Nome og Midt-Telemark har et høyere kostnadsnivå enn relevante sammenligningsgrupper, og at avstanden er størst for Nome.

Figur 2 Netto driftsutgifter til barnevernstenesten per innbygger 0-17 år (kr), KOSTRA

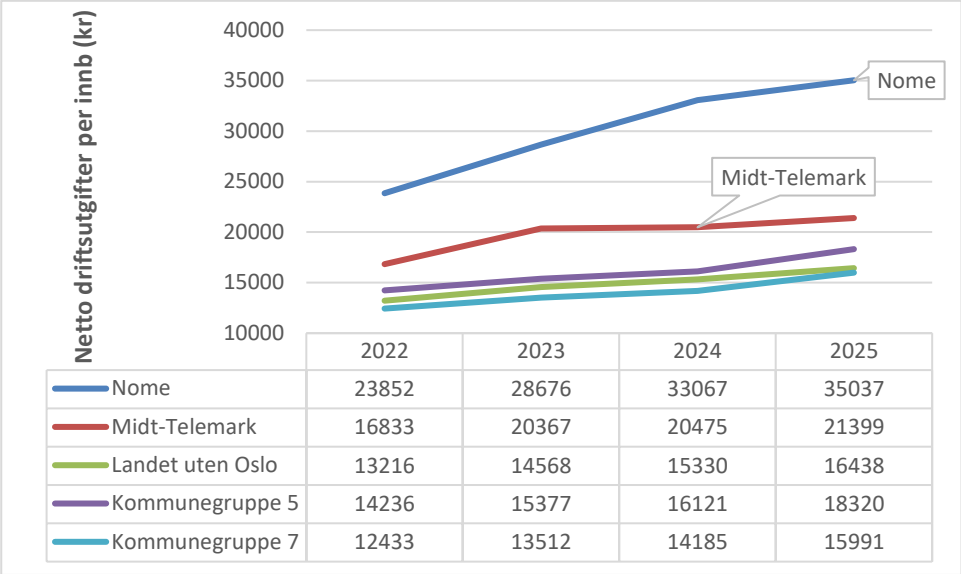

	2022	2023	2024	2025
Nome	23852	28676	33067	35037
Midt-Telemark	16833	20367	20475	21399
Landet uten Oslo	13216	14568	15330	16438
Kommunegruppe 5	14236	15377	16121	18320
Kommunegruppe 7	12433	13512	14185	15991

2.1.3. Fordeling av netto driftsutgifter til saksbehandling, hjelpetiltak og plasseringer

For å belyse hva som driver kostnadsnivået i barneverntjenesten, er det også relevant å se på hvordan netto driftsutgifter fordeler seg mellom ulike deler av tjenesten. KOSTRA skiller mellom utgifter til saksbehandling og drift (funksjon 244), tiltak for barn som ikke er plassert av barnevernet (funksjon 251), og tiltak for barn som er plassert av barnevernet (funksjon 252).

KOSTRA-tallene for 2025 viser at kostnadsprofilen i barneverntjenesten i Nome og Midt-Telemark skiller seg fra kommunene som det er relevant å sammenlikne dem med. I Nome gikk 27 prosent av netto driftsutgiftene til saksbehandling og drift, 7 prosent til hjelpetiltak og 67 prosent til barn som er plassert av barnevernet. I Midt-Telemark var andelene 37 prosent, 6 prosent og 57 prosent. Begge kommunene bruker en lavere andel av netto driftsutgiftene på hjelpetiltak enn kommunegruppene de tilhører og landet uten Oslo, der andelen ligger mellom 11 og 14 prosent, og en høyere andel på plasseringer, der sammenligningsgrunnlagene ligger mellom 53 og 56 prosent. Forskjellen er størst i Nome, men også Midt-Telemark har en kostnadsprofil der en relativt stor del av utgiftene er knyttet til plasseringer. Dette tyder på at kostnadsnivået i begge kommunene i større grad er drevet av plasseringstiltak enn av tiltak i hjemmet.

Den lave andelen til hjelpetiltak og den høye andelen til plasseringer kan tolkes på ulike måter. Én mulig forklaring er at kommunene i mindre grad enn sammenligningsgrunnlagene lykkes med å forebygge eller sette inn tiltak tidlig nok til at barn kan få tilstrekkelig hjelp i hjemmet. En annen mulig forklaring er at kommunene har en høyere andel alvorlige og komplekse saker, der behovet for plassering er større og der hjelpetiltak i hjemmet i mindre grad er tilstrekkelig. Fordelingen kan også være påvirket av at enkelte kostnadskrevende plasseringer får stor betydning i små kommuner, og dermed reduserer den relative andelen som går til hjelpetiltak.

Utviklingen i perioden 2022–2025 viser at den største andelen av netto driftsutgiftene gjennom hele perioden har gått til barn som er plassert av barnevernet. I Nome har andelen til plasseringer ligget høyt i hele perioden, fra 69 prosent i 2022 til 67 prosent i 2025, mens andelen til hjelpetiltak har økt fra 2 prosent til 7 prosent. I Midt-Telemark har andelen til plasseringer vært forholdsvis stabil, fra 55 prosent til 57 prosent, samtidig som andelen til hjelpetiltak har gått ned fra 9 prosent til 6 prosent.

2.1.4. Driftsutgifter per barn i barneverntjenesten og per barn med tiltak

De tidligere omtalte nøkkeltallene viser at Nome og Midt-Telemark har et høyere samlet kostnadsnivå i barnevernet enn relevante sammenligningskommuner. For å undersøke om dette også gjelder ressursbruken knyttet til hvert enkelt barn som mottar oppfølging, ser vi nedenfor nærmere på netto driftsutgifter per barn i barnevernet og per barn med tiltak.

KOSTRA-tallene for 2025 viser at netto driftsutgifter per barn i barnevernet er høyere i både Nome og Midt-Telemark enn i sammenligningskommunene. Nome hadde i 2025 netto driftsutgifter på kr 361 009 per barn i barnevernet, sammenlignet med kr 231 704 i kommunegruppe 5 og kr 243 871 i landet uten Oslo. Midt-Telemark hadde netto driftsutgifter på kr 327 144 per barn i barnevernet, sammenlignet med kr 231 397 i kommunegruppe 7 og kr 243 871 i landet uten Oslo. Tallene viser at ressursbruken per barn i barnevernet er høy i begge kommunene sammenlignet med både egen kommunegruppe og landsgjennomsnittet, og at nivået er høyest i Nome.

Figur 3 viser at netto driftsutgifter per barn i barnevernet har økt i både Nome og Midt-Telemark fra 2022 til 2025. Midt-Telemark lå høyere enn Nome i 2022 og 2023, men fra 2024 er nivået høyest i Nome. Midt-Telemark har samtidig redusert utgiftene noe i siste år, fra kr 339 362 i 2024 til kr 327 144 i 2025, mens Nome har hatt en videre økning. Begge kommunene ligger over egen kommunegruppe og landet uten Oslo i hele perioden. Kommunegruppe 5, kommunegruppe 7 og landet uten Oslo har en nokså lik og jevn utvikling, mens utviklingen i de to kommunene er sterkere og mer ujevn.

Figur 3 Netto driftsutgifter (funksjon 244, 251, 252) per barn i barnevernet (kr), KOSTRA

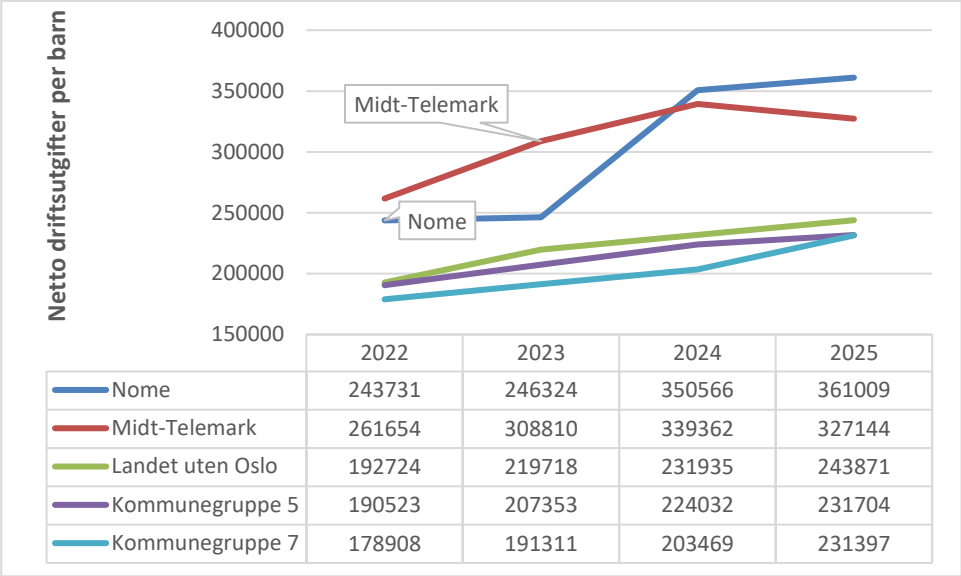

	2022	2023	2024	2025
Nome	243731	246324	350566	361009
Midt-Telemark	261654	308810	339362	327144
Landet uten Oslo	192724	219718	231935	243871
Kommunegruppe 5	190523	207353	224032	231704
Kommunegruppe 7	178908	191311	203469	231397

Et tilsvarende mønster framkommer også når en ser på netto driftsutgifter per barn med tiltak. Også her ligger både Nome og Midt-Telemark over relevante sammenligningskommuner gjennom hele perioden. I 2025 økte nivået videre i Nome, mens Midt-Telemark hadde en reduksjon sammenlignet med 2024. Nome hadde dermed det høyeste nivået i 2025. Dette understøtter bildet av at ressursbruken per barn som mottar tiltak er høy i begge kommunene, særlig i Nome.

Det høye kostnadsnivået per barn må også ses i sammenheng med kostnadsprofilen omtalt i forrige delkapittel, nemlig at begge kommunene bruker en relativt stor andel av barnevernsutgiftene på barn som er plassert av barnevernet, og en mindre andel på hjelpetiltak i hjemmet. Siden plasseringstiltak gjennomgående er mer kostnadskrevende enn hjelpetiltak, er det derfor forventet at gjennomsnittlige driftsutgifter per barn i barnevernet og per barn med tiltak blir høyere i kommuner med en slik kostnadsprofil.

2.2. Tall fra barneverntjenesten

For å supplere KOSTRA-analysen har vi innhentet en oversikt fra barneverntjenesten over estimerte kostnader til ulike tiltak i 2024 og 2025, fordelt på forebyggende tiltak, fosterhjem og ettervern i Nome og Midt-Telemark. Tallene er avrundede og bygger på tilgjengelige budsjettestimater. De er ikke basert på eksakte regnskapstall, men de gir likevel et bilde av hvilke tiltak som binder mest ressurser, og hvordan kostnadsbildet utviklet seg fra 2024 til 2025.

Tabellene viser for at fosterhjemsområdet står for den klart største delen av de estimerte kostnadene i begge kommuner, både i 2024 og 2025. Dette understøtter funnene i KOSTRA-analysen, som viser at en stor andel av netto driftsutgifter i barnevernet går til barn som er plassert av barnevernet. Samlet øker de estimerte kostnadene for de to kommunene fra om lag 50,6 mill.

kroner i 2024 til om lag 52,6 mill. kroner i 2025. Økningen er størst i Nome, mens kostnadsnivået i Midt-Telemark framstår som mer stabilt.

Tabell 2 Estimerte kostnader per budsjettområde – Midt-Telemark

Budsjettområde	2024 (ca. kr)	2025 (ca. kr)	Endring (ca. kr)
Forebyggende tiltak	1 933 991	1 690 000	-243 991
Fosterhjem	18 570 000	18 640 000	+70 000
Ettervern	3 860 000	4 320 000	+460 000
Sum	24 363 991	24 650 000	+286 009

Tabell 3 Estimerte kostnader per budsjettområde – Nome

Budsjettområde	2024 (ca. kr)	2025 (ca. kr)	Endring (ca. kr)
Forebyggende tiltak	690 000	1 695 000	+1 005 000
Fosterhjem	21 145 000	23 610 000	+2 465 000
Ettervern	4 400 000	2 660 000	-1 740 000
Sum	26 235 000	27 965 000	+1 730 000

Tabell 4 Estimerte kostnader per budsjettområde – begge kommuner samlet

Budsjettområde	2024 (ca. kr)	2025 (ca. kr)	Endring (ca. kr)
Forebyggende tiltak	2 623 991	3 385 000	+761 009
Fosterhjem	39 715 000	42 250 000	+2 535 000
Ettervern	8 260 000	6 980 000	-1 280 000
Sum	50 598 991	52 615 000	+2 016 009

Tallene viser at fosterhjemsområdet alene utgjør om lag 39,7 mill. kroner i 2024 og 42,3 mill. kroner i 2025 for de to kommunene samlet. Dette er langt høyere enn de estimerte kostnadene til både forebyggende tiltak og ettervern. Samtidig viser oversikten at utviklingen varierer mellom de to kommunene. I Midt-Telemark er totalnivået relativt stabilt, mens Nome har en tydeligere vekst fra 2024 til 2025. I Nome er det særlig utgiftene til fosterhjemsområdet og forebyggende tiltak som øker, mens ettervernutgiftene går ned. I Midt-Telemark er endringene mindre, men ettervern øker noe.

2.2.1. Særskilt om tilskudd fra IMDi ved omsorgsovertakelse av barn fra flyktningmottak

IMDi forvalter en tilskuddsordning for enslige mindreårige flyktninger og enkelte andre utenlandske barn uten foreldre eller andre foresatte i Norge[4]. Opplysninger fra IMDi og kommunen viser at ordningen også kan være relevant i saker der kommunen overtar omsorgen for barn som oppholder seg i asylmottak sammen med foreldrene sine eller andre med foreldreansvar. IMDi opplyser at den kommunen som har omsorgsansvaret for barnet, har krav på hele tilskuddet. Tilskuddet utbetales etter faste satser, og informasjonen fra IMDi tyder ikke på at satsene er høyere i slike saker enn ved ordinær bosetting av enslige mindreårige flyktninger.

Dette er relevant for Nome kommune, som har mottak i kommunen. Midt-Telemark har ikke mottak og vil derfor ikke få tilsvarende saker på samme måte. Situasjonen skiller seg fra ordinær bosetting av enslige mindreårige flyktninger, hvor kommunen normalt selv avgjør om den vil ta imot denne gruppen.

Barneverntjenestens tilstandsrapport for 2025 viser at Nome kommune har inntekter knyttet til slike saker. Disse inntektene framkommer ikke i barneverntjenestens eget regnskap, men inngår i kommunens samlede budsjett. I tilstandsrapportens økonomioversikt er «inntekter (særskilt tilskudd IMDi)» oppgitt til 6 286 800 kroner i 2024 og 4 500 000 kroner i 2025. Videre er «inntekter (ekstra tilskudd IMDi)» oppgitt til 387 285 kroner i 2025.

Opplysninger fra kommunen viser at det har vært noe ulik forståelse av hvordan disse tilskuddene skal klassifiseres. For formålet i denne rapporten er det sentrale at dette er inntekter knyttet til enkelte barnevernssaker i Nome, og at de derfor har betydning for forståelsen av kommunens samlede kostnader og inntekter på barnevernsområdet. IMDi opplyser at tilskuddet utbetales uavhengig av hvilket konkret behov den enkelte har for oppfølging og tiltak i kommunen. Samtidig er tilskuddet knyttet til at kommunen har fått omsorgsansvar for barna.

2.2.2. De største kostnadsdriverne i 2025

For å utdype hvilke tiltak som i størst grad driver kostnadene, har vi sett nærmere på de største estimerte kostnadspostene i 2025. I begge kommunene er det særlig tiltak som institusjon, statlig beredskapshjem, frikjøp, fosterhjemsgodtgjøring og utgiftsdekning til fosterhjem som utgjør store kostnadsposter. Tabellene 5 og 6 illustrerer at antall tiltak i seg selv ikke forklarer kostnadsnivået. Enkelte tiltakstyper med få saker kan stå for svært høye kostnader, mens flere forebyggende tiltak og mindre økonomiske bidrag har et klart lavere kostnadsnivå selv om de omfatter flere saker.

[4] https://www.imdi.no/tilskudd/tilskudd-offentlige-virksomheter-kommuner-og-fylkeskommuner/einslege-mindrearige-flyktningar-med-fleire/

Tabell 5 De største estimerte kostnadspostene i Midt-Telemark i 2025

Budsjettområde	Tiltakstype	Antall tiltak	Estimert kostnad (ca. kr)
Fosterhjem	Statlig beredskapshjem	5	4 260 000
Fosterhjem	Spesialiserte fosterhjem/familiehjem	3	3 400 000
Fosterhjem	Institusjon	4	3 020 000
Fosterhjem	Frikjøp	14	2 900 000
Fosterhjem	Fosterhjemsgodtgjøring	16	1 700 000
Ettervern	Fosterhjemsgodtgjøring	12	1 500 000
Fosterhjem	Utgiftsdekning til fosterhjem	16	1 430 000
Forebyggende	Ekstern veiledning	10	850 000
Ettervern	Utgiftsdekning til fosterhjem/støttehjem	12	800 000
Fosterhjem	Forsterkning	3	600 000

Tabell 6 De største estimerte kostnadspostene i Nome i 2025

Budsjettområde	Tiltakstype	Antall tiltak	Estimert kostnad (ca. kr)
Fosterhjem	Institusjon	4	7 000 000
Fosterhjem	Frikjøp	15	4 800 000
Fosterhjem	Statlig beredskapshjem	4	3 300 000
Fosterhjem	Fosterhjemsgodtgjøring	26	2 640 000
Fosterhjem	Utgiftsdekning til fosterhjem	26	2 500 000
Fosterhjem	Forsterkning	10	1 800 000
Ettervern	Fosterhjemsgodtgjøring	11	1 300 000
Forebyggende	Barne- og familiesenter	2	700 000
Ettervern	Utgiftsdekning til fosterhjem/støttehjem	11	530 000
Fosterhjem	Bidrag diverse	15	500 000

Tabellene viser at fosterhjemsområdet dominerer blant de største kostnadspostene i begge kommuner. I Midt-Telemark er det særlig statlig beredskapshjem, spesialiserte fosterhjem/familiehjem, institusjon og frikjøp som utgjør de største kostnadspostene. I Nome er institusjon, frikjøp og statlig beredskapshjem de klart største enkeltpostene. Samtidig viser oversikten at også ettervern kan innebære betydelige kostnader, særlig når fosterhjem videreføres etter fylte 18 år.

Tabellene illustrerer også at enkelte forebyggende tiltak kan medføre betydelige kostnader, selv om de gjennomgående ligger lavere enn plasseringstiltakene. I Midt-Telemark gjelder dette særlig ekstern veiledning, mens barne- og familiesenter er en større kostnadspost i Nome.

2.2.3. Kostnader ved ulike typer tiltak

Barneverntjenesten har opplyst om omtrentlige satser for enkelte vanlige tiltak per april 2026, samt satser for kommunal egenbetaling for statlige barnevernstiltak i 2026. For de kommunale tiltakene bygger oversikten på veiledende satser, herunder KS' veiledende satser og statlige satser for fosterhjemsgodtgjøring og utgiftsdekning. For de statlige barnevernstiltakene bygger oversikten på nasjonalt fastsatte satser for kommunal egenbetaling. Satsene endres normalt årlig.

Omtrentlige satser for utvalgte barnevernstiltak per april 2026:

- Besøkshjem / avlastningshjem ordinær: 4 128 kroner per måned, i tillegg til utgiftsdekning på 912 kroner
- Støttekontakt: normalt 200–350 kroner per time, i tillegg til utgiftsdekning på 456 kroner per døgn
- Fosterhjemsgodtgjøring: 10 847 kroner per måned, i tillegg til utgiftsdekning på 10 396 kroner per måned for barn over 15 år
- Forsterkningstiltak: frikjøp med tillegg på 5 prosent for tapt pensjonssparing, eller forsterkning,
- Ekstern veiledning i enkelte fosterhjemssaker: om lag 800 kroner per time

Satser for kommunal egenbetaling for statlige barnevernstiltak i 2026:

- Barnevernsinstitusjoner: 197 225 kroner per måned
- Barnevernsinstitusjoner for enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger fra omsorgssentre og asylmottak: 98 615 kroner per måned
- Senter for foreldre og barn, døgnopphold under utredning / hjelpetiltak med en foregående utredning: 82 270 kroner per måned
- Senter for foreldre og barn, hjemmebasert/poliklinisk utredning / hjelpetiltak med en foregående utredning: 14 125 kroner per måned
- Beredskapshjem og spesialiserte fosterhjem: 98 615 kroner per måned

Som det fremgår har ordinære hjelpetiltak et klart lavere kostnadsnivå enn plasseringstiltak og statlige tiltak. Oversikten gir ikke et fullstendig bilde av de totale kostnadene i den enkelte sak, men illustrerer hvilke tiltak som kan ha størst økonomisk betydning for kommunene.

2.3. Mulige forklaringer på det høye og økende kostnadsnivået

Vår KOSTRA-analyse viser at både Nome og Midt-Telemark har høyere kostnader til barnevern enn relevante sammenligningskommuner, og at kostnadsnivået er særlig høyt i Nome. For å belyse hva som kan forklare dette, ser vi i dette delkapitlet nærmere på forhold som kan ha betydning for kostnadsnivået.

2.3.1. Omfang av tjenester

En mulig forklaring på kostnadsnivået i Nome og Midt-Telemark er omfanget av tjenester, det vil si hvor mange barn og unge som omfattes av meldinger, undersøkelser og tiltak, og hvor stor del av barnebefolkningen som mottar oppfølging fra barnevernet.

Figur 4 viser at andelen barn med melding til barneverntjenesten har variert mer i Nome enn i Midt-Telemark i perioden 2022–2025. Nome hadde en tydelig topp i 2023, mens utviklingen i Midt-Telemark har vært lavere og mer stabil gjennom perioden. For 2025 må figuren imidlertid tolkes med en viss varsomhet. Barneverntjenestens egne tall viser at det i Nome var 101 meldinger i 2025, og at dette innebar en nedgang sammenlignet med året før. KOSTRA-figuren viser derimot andel barn med melding til barnevernet, altså et relativt mål, mens barneverntjenestens egne tall viser antall meldinger, altså et absolutt mål. Utviklingen i andelen barn med melding vil derfor ikke nødvendigvis samsvare direkte med utviklingen i antall meldinger. Samlet tyder tallene likevel på at nivået i Nome har ligget høyere og svingt mer enn i Midt-Telemark.

Figur 4 Andel bekymringsmeldinger mottatt av barneverntjenesten, 2022-2025, KOSTRA

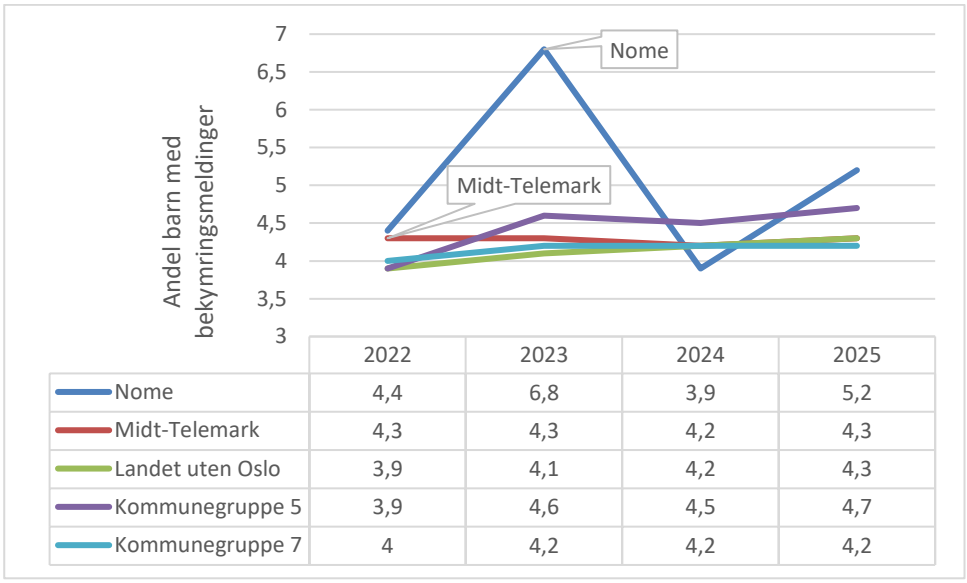

	2022	2023	2024	2025
Nome	4,4	6,8	3,9	5,2
Midt-Telemark	4,3	4,3	4,2	4,3
Landet uten Oslo	3,9	4,1	4,2	4,3
Kommunegruppe 5	3,9	4,6	4,5	4,7
Kommunegruppe 7	4	4,2	4,2	4,2

Figur 5 viser at andelen barn med undersøkelse også har variert mer i Nome enn i Midt-Telemark i samme periode. Nome hadde en markert økning i 2023, før andelen falt i 2024 og økte igjen i 2025. Midt-Telemark har hatt en lavere og mer stabil andel gjennom hele perioden. I 2025 ligger Nome over både kommunegruppe 5 og landet uten Oslo, mens Midt-Telemark ligger under både kommunegruppe 7 og landsgjennomsnittet.

Figur 5 Andel barn med undersøkelse, 0-17 år, 2022–2025, KOSTRA

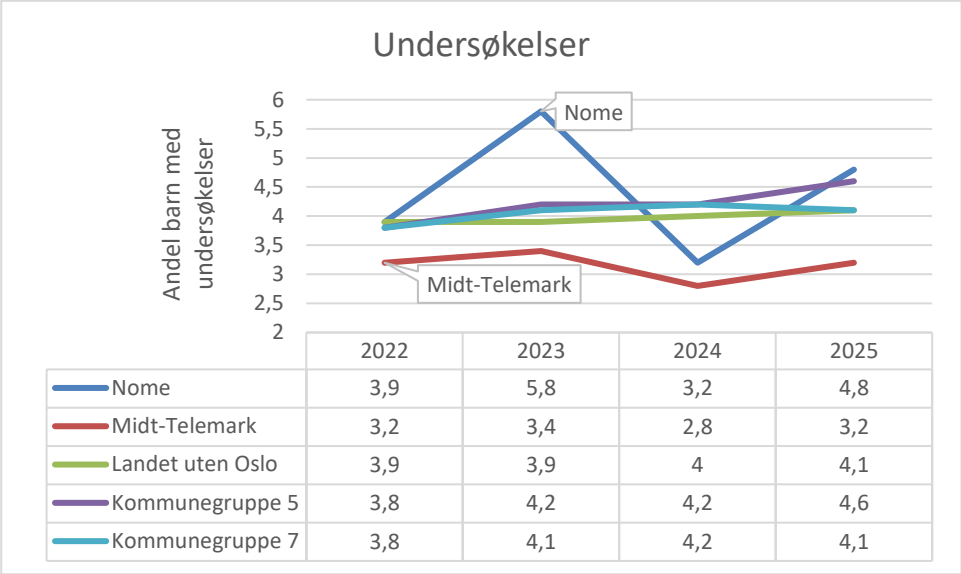

	2022	2023	2024	2025
Nome	3,9	5,8	3,2	4,8
Midt-Telemark	3,2	3,4	2,8	3,2
Landet uten Oslo	3,9	3,9	4	4,1
Kommunegruppe 5	3,8	4,2	4,2	4,6
Kommunegruppe 7	3,8	4,1	4,2	4,1

Figur 6 viser at andelen barn og unge med barnevernstiltak i alderen 0–24 år er høyere i Nome enn i Midt-Telemark gjennom hele perioden. I 2025 lå Nome over både kommunegruppe 5 og landet uten Oslo, mens Midt-Telemark lå under både kommunegruppe 7 og landet uten Oslo. Dette understøtter bildet av at en større andel barn og unge mottar barnevernstiltak i Nome enn i Midt-Telemark og aktuelle sammenligningskommuner. Samtidig ser vi at andel barn og unge med tiltak har falt i begge kommunene fra 2023 til 2025.

Figur 6 Andel barn og unge 0–24 år med barnevernstiltak, 2022–2025, KOSTRA

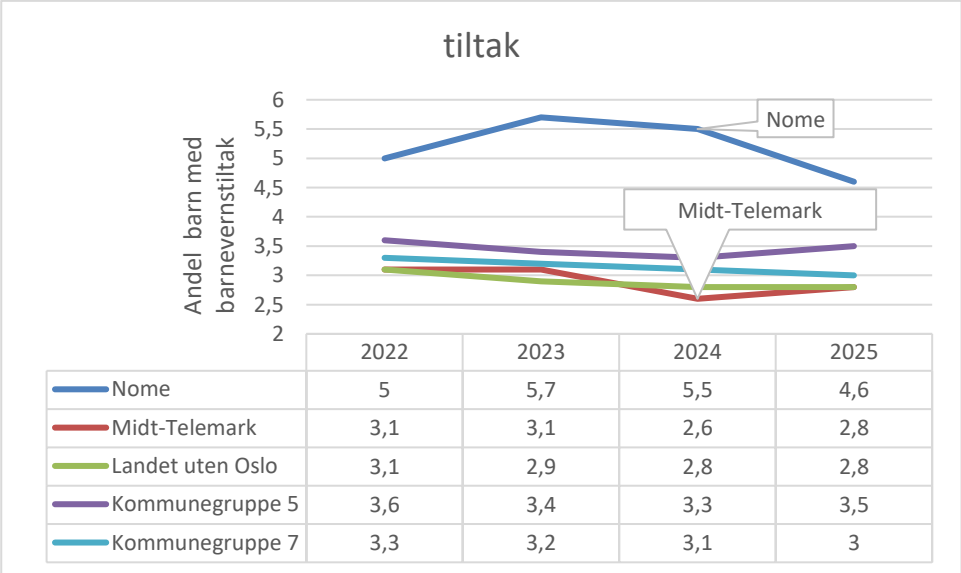

	2022	2023	2024	2025
Nome	5	5,7	5,5	4,6
Midt-Telemark	3,1	3,1	2,6	2,8
Landet uten Oslo	3,1	2,9	2,8	2,8
Kommunegruppe 5	3,6	3,4	3,3	3,5
Kommunegruppe 7	3,3	3,2	3,1	3

Barnevernsleder beskriver et gjennomgående høyt og bekymringsfullt saksnivå i Nome, mens utviklingen i Midt-Telemark i større grad har svingt. Flere av dem vi har intervjuet [5]peker på at økt saksmengde over tid har ført til behov for flere stillinger og i perioder innleie av konsulenter for å håndtere lovpålagte frister.

Tabell 7 viser KOSTRA-tall for tiltakstyper i Nome og Midt-Telemark i perioden 2022–2025. Tallene gir et begrenset inntrykk av tiltaksprofilen, blant annet fordi flere tall er skjermet av personvernhensyn. I tabellen er slike skjermede opplysninger markert med kolon (:). Dette innebærer at SSB ikke publiserer tallene, vanligvis fordi antallet er så lavt at det kan være fare for indirekte identifisering. I små kommuner vil dette lettere oppstå for tiltakstyper med få saker. Tabellen gir derfor ikke et fullstendig bilde av tiltaksbruken, og den gir begrenset grunnlag for sikre sammenligninger over tid og mellom kommunene. De tilgjengelige tallene tyder likevel på at fosterhjem og tiltak for å styrke barnets utvikling utgjør en viktig del av tiltaksmiksen i begge kommunene. På grunn av skjermede tall og små volum gir materialet begrenset grunnlag for sikre sammenligninger over tid og mellom kommunene.

Tabell 7 Ulike typer tiltak som har blitt benyttet i Nome og Midt-Telemark, KOSTRA

Tiltakstype[6]/ år	Nome				Midt-Telemark			
	2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
Institusjon	5	:	:	:	5	:	:	:
Fosterhjem	29	29	25	26	30	30	27	30
Beredskapshjem / midlertidig hjem i familie og nettverk	:	16	8	8	:	6	7	8
Tiltak for å styrke foreldreferdigheter	42	44	39	21	51	53	40	39
Tiltak for å styrke barnets utvikling	48	55	51	47	48	52	49	50
Tilsyn og kontroll	17	25	16	9	20	24	12	8
Nettverksarbeid / samarbeid med andre tjenester	32	39	30	20	38	34	29	28
Undersøkelse og behandling fra andre tjenester	:	:	:	:	:	:	:	:
Bolig	13	12	14	15	10	8	9	10

2.3.2. Endringer som følge av barnevernsreformen

Både årsberetninger, budsjettgrunnlag og intervjuer peker på barnevernsreformen (iverksatt fra 1. januar 2022) som en viktig årsak til kostnadsutviklingen i barneverntjenesten. Reformen har endret

[5] Revisjonen har intervjuet barnevernsleder for Nome og Midt-Telemark barneverntjeneste, avdelingsleder for undersøkelser og hjelpetiltak, avdelingsleder for fosterhjem og ettervern, kommunalsjef for oppvekst i Nome kommune og kommunalsjef for oppvekst i Midt-Telemark kommune.

[6] Tabellen viser antall barn og unge i alderen 0–24 år med de ulike tiltakstypene i løpet av året. Ett barn kan ha flere tiltak i samme år, og tallene kan derfor ikke summeres til et samlet antall barn. Kolon (:) betyr at tall skjermet av SSB av personvernhensyn, normalt fordi antallet er for lavt til å publiseres.

ansvars- og finansieringsfordelingen mellom stat og kommune, med blant annet økt kommunal egenbetaling for enkelte statlige tiltak og økt kommunalt finansieringsansvar for flere tiltak og tiltaksforløp.

Barnevernsleder opplyser at overforbruket i tjenesten i hovedsak er knyttet til kjøp av institusjonsplasser og beredskapshjem gjennom Bufetat, herunder at kommunen i mindre grad enn tidligere får økonomisk avlastning ved særlig høye utgifter. Avdelingsleder for fosterhjem og ettervern viser også til at endringer i refusjonsordninger og økt kommunalt betalingsansvar har bidratt til at plasseringer og forsterkningstiltak i fosterhjem i større grad belaster kommunenes budsjetter.

For å illustrere kostnadsnivået ved enkelte statlige tiltak viser barneverntjenestens oversikt over kommunal egenbetaling i 2026 (jf. avsnitt 2.3) at institusjonsplasseringer kan innebære en kostnad på om lag 197 225 kroner per måned. Kommunal egenbetaling for statlig beredskapshjem og spesialiserte fosterhjem er oppgitt til om lag 98 615 kroner per måned, og for senter for foreldre og barn (døgnopphold under utredning/hjelpetiltak) om lag 82 270 kroner per måned. Oversikten gjelder satser i 2026 og sier ikke noe om endring fra tidligere år, men synliggjør at enkeltplasseringer kan gi store budsjettutslag.

Intervjuene tyder på at kommunenes mulighet til å påvirke kostnadsutviklingen kan være begrenset i de mest krevende sakene. Barnevernsleder opplyser at Nome og Midt-Telemark i mange tilfeller er avhengige av tilgjengelige tiltak gjennom Bufetat, og at mangel på fosterhjem kan bidra til at barn blir værende lengre i beredskapshjem med høye kostnader som følge. Barnevernsleder og kommunalsjef i Nome peker også på at plasseringer utenfor egen region kan medføre økte kostnader til reise, oppfølging og tilrettelegging for samvær, og dermed forsterke de økonomiske konsekvensene.

2.3.3. Utvidet aldersgrense for ettervern

I intervju opplyser avdelingsleder for undersøkelser og hjelpetiltak at ettervern har økt i omfang de senere årene, og beskriver området som preget av «ekstrem økning». En forklaring som kan ha betydning i denne sammenhengen, er at aldersgrensen for ettervern ble utvidet fra 23 til 25 år fra januar 2021. Dette innebærer at den kommunale barneverntjenesten kan ha ansvar for oppfølging av unge voksne over en lengre periode, noe som kan gi økte utgifter til både tiltak, oppfølging og administrasjon.

Tilstandsrapporten for 2025 viser at barneverntjenesten har et høyt omfang av ettervern. Det følger av rapporten at samtlige ungdommer som fyller 18 år og som har vært under omsorg, takker ja til ettervern. Dette gjelder ikke nødvendigvis alle ungdommer som har mottatt hjelpetiltak før fylte 18 år. Tilstandsrapporten beskriver videre at ettervern ofte omfatter økonomisk støtte til husleie og livsopphold for ungdom som bor utenfor fosterhjem, samt at ungdom som blir boende i fosterhjem etter fylte 18 år i stor grad viderefører samme oppfølging og økonomiske forpliktelser som tidligere. Dersom ungdom flytter på hybel, blir fosterhjemmet i flere tilfeller engasjert som støttefamilie.

Kostnadene til ettervern vil ofte være lavere enn ved institusjonsplassering, men kan i mange saker fortsatt være betydelige, særlig der fosterhjem videreføres etter fylte 18 år eller ungdommen mottar omfattende oppfølging og økonomisk støtte. Dette gjelder blant annet:

- økonomisk støtte til bolig og livsopphold
- oppfølging av ungdom som bor utenfor kommunen
- reiser og tidsbruk ved fysisk oppfølging
- videreføring av fosterhjem eller andre støttetiltak etter fylte 18 år

Tilstandsrapportens økonomioversikt viser at utgiftene til ettervern økte i Midt-Telemark fra 4,17 mill. kroner i 2024 til 4,85 mill. kroner i 2025. I Nome gikk utgiftene til ettervern ned fra 4,08 mill. kroner i 2024 til 2,87 mill. kroner i 2025. Kostnadsutviklingen må imidlertid ses i sammenheng med omfanget av ettervernssaker. Opplysninger fra barneverntjenesten tilsier at økningen i Midt-Telemark hang sammen med flere ettervernssaker, mens nedgangen i Nome må ses i sammenheng med at antallet ettervernsungdommer gikk ned. Tallene viser dermed at utviklingen varierer mellom kommunene, men at ettervern utgjør en betydelig utgiftspost i begge kommuner.

Intervjuene tilsier også at regelverksutvikling, økt rettighetsorientering og faglige forventninger om å tilby ettervern har bidratt til at flere unge mottar tiltak over lengre tid.

2.3.4. Befolkningssammensetning og levekårsutfordringer

Flere av de vi har intervjuet peker på forhold ved kommunenes befolkningssammensetning og oppvekstvilkår som mulige medvirkende forklaringer på kostnadsnivå i barnevernet, særlig i Nome. Dette gjelder blant annet innflytting av familier med store hjelpebehov, lave boligpriser, flyktningmottak og levekårsutfordringer i deler av befolkningen. Slike forhold kan være relevante å se i sammenheng med ressursbruken, fordi levekår, utenforskap og oppvekstforhold kan påvirke både omfanget av bekymringer og behovet for langvarig oppfølging. Flere av indikatorene som omtales nedenfor bygger på enkeltår og små populasjoner, og må derfor tolkes med en viss varsomhet, særlig i mindre kommuner der utslagene kan variere betydelig fra år til år.

Tilstandsrapporten for 2025 omtaler også levekårsutfordringer i begge kommuner, herunder høy andel familier som lever i lavinntekt, og peker på at barn som vokser opp i lavinntektsfamilier kan være overrepresentert i barneverntjenesten.

Folkehelseprofilene for 2026 viser at begge kommunene har enkelte levekårsutfordringer sammenlignet med landet som helhet. Både Nome og Midt-Telemark har noe lavere andel innbyggere i yrkesaktiv alder enn landet, lavere sysselsetting i aldersgruppen 20–66 år og høyere andel som står utenfor arbeid og utdanning. Forskjellene framstår som tydeligst når det gjelder sysselsetting og utenforskap, og kan indikere større grad av økonomisk og sosial sårbarhet i deler av befolkningen. Dette kan igjen ha betydning for barns oppvekstvilkår og indirekte også for behovet for tjenester fra barnevernet.

Nome

For Nome gir folkehelsebarometeret et tydelig bilde av levekårsutfordringer. Andelen sysselsatte i alderen 20–66 år var lavere enn i landet for øvrig (72,4 prosent mot 76,9 prosent), mens andelen som stod utenfor arbeid og utdanning var høyere (22,0 prosent mot 18,4 prosent). Nome hadde også en høyere andel mottakere av uføretrygd enn landet (14,1 prosent mot 10,0 prosent) og høyere legemeldt sykefravær (7,1 prosent mot 5,9 prosent). Andelen med vedvarende lavinntekt var derimot bare noe høyere enn landsnivået. Også sosialhjelpsstatistikken peker i retning av større levekårsutfordringer enn i landet for øvrig. I 2025 utgjorde sosialhjelpstilfellene 4,1 prosent i Nome, mot 3,0 prosent i landet uten Oslo. Gjennomsnittlig stønadstid var også høyere enn i landet, og høyest i Nome. Samlet kan dette indikere at Nome har en befolkning med noe større levekårsbelastninger enn landet generelt.

Folkehelseprofilen for Nome viser også enkelte forhold knyttet til barn og unges oppvekstsituasjon. Andelen elever på laveste mestringsnivå i lesing på 5. trinn er høyere enn landsnivået, mens andelen på laveste mestringsnivå i regning også er noe høyere. Også slike indikatorer bør tolkes med en viss varsomhet, ettersom resultater i mindre kommuner kan variere mellom år og mellom elevkull. Samtidig viser profilen at Nome ikke skiller seg negativt ut på alle områder. Gjennomføring i videregående opplæring ligger om lag på nivå med landet, og andelen med psykiske symptomer og lidelser registrert i primærhelsetjenesten er noe lavere enn landsnivået. Folkehelsebildet framstår dermed som sammensatt.

Elevundersøkelsen peker også på at enkelte sider ved oppvekstmiljøet kan være mer krevende i Nome. På 10. trinn oppgir 15,1 prosent av elevene at de er blitt mobbet på skolen, og 13,9 prosent oppgir mobbing fra andre elever. Dette er høyere enn fylkessnittet. Samtidig må slike tall tolkes med varsomhet, fordi de bygger på ett enkelt undersøkelsesår og små elevkull, og derfor kan være påvirket av forhold ved én skole eller ett trinn. Tallene gir dermed ikke nødvendigvis et representativt bilde av utviklingen over tid. Tallene for videregående skole må tolkes med varsomhet, blant annet fordi elevgrunnlaget kan omfatte ungdom bosatt i andre kommuner.

Barnevernsleder, avdelingsleder for fosterhjem og ettervern og kommunalsjef i Nome peker på at lave boligpriser og tilflytting kan være en medvirkende faktor til at kommunen over tid har fått flere familier med sammensatte hjelpebehov. SSB-statistikk for 2025 viser at Nome har et lavt boligprisnivå (om lag kr 10 445 per kvadratmeter), sammenlignet med gjennomsnittet for kommuner med registrerte tall utenom Oslo (kr 21 917 per kvadratmeter).

Tilstandsrapporten for 2025 sier at barneverntjenesten opplever en økning i familier som flytter over kommunegrenser, og at noen flytter med store utfordringer og/eller overføring av barnevernssak. Intervjuene peker også på at flyktningmottaket i Nome kan ha påvirket barnevernets sakssammensetning. Barnevernsleder og kommunalsjef viser til at det over tid har vært direkteplasseringer fra mottaket, og at enkelte barn fortsatt er under omsorg eller i ettervern. Slike forløp kan gi langvarige utslag i statistikk og ressursbruk i en liten kommune. Tilstandsrapporten oppgir videre at om lag 38 prosent av meldingene i Nome i 2025 omhandlet bosatte flyktninger (tilsvarende andel i Midt-Telemark var om lag 27 prosent).

Kommunalsjef i Nome peker også på at kommunen har en sårbar gruppe blant ungdom i alderen 12–15 år, særlig barn av innvandrere med lav utdanning og lav inntekt. Dette er forhold som kan innebære risiko for utenforskap og behov for hjelpetiltak dersom utfordringer ikke fanges opp tidlig nok.

Midt-Telemark
For Midt-Telemark viser også folkehelseprofilen enkelte forhold som kan være relevante som bakteppe for barnevernets arbeid. Kommunen har noe lavere andel sysselsatte enn landet og en høyere andel som står utenfor utdanning og arbeidsliv. Også sosialhjelpsstatistikken peker i retning av levekårsutfordringer: I 2025 utgjorde sosialhjelpstilfellene 4,6 prosent i Midt-Telemark, mot 3,0 prosent i landet uten Oslo, og gjennomsnittlig stønadstid var høyere enn landsnivået. Samtidig er andelen med psykiske symptomer og lidelser lavere enn i landet, og andelen som gjennomfører videregående opplæring er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået. Bildet framstår dermed som sammensatt.

Elevundersøkelsen viser at Midt-Telemark ligger noe under fylkessnittet i mobbing i grunnskolen. I Midt-Telemark oppgir 10,4 prosent på 7. trinn og 7,9 prosent på 10. trinn at de er blitt mobbet på skolen, mot henholdsvis 11,4 og 9,0 prosent i Telemark. Også her må tallene tolkes med en viss varsomhet, fordi de bygger på ett enkelt undersøkelsesår og kan variere fra år til år.

I intervjuene peker kommunalsjefen på at Midt-Telemark kan ha større barnefattigdom enn sammenlignbare kommuner, og at barn med innvandrerbakgrunn kan være overrepresentert i barnevernet sammenlignet med deres andel i befolkningen. Hun understreker samtidig at dette i liten grad er underbygget av egne systematiske analyser.

Befolkningsstatistikk fra SSB viser at begge kommunene har en sammensatt innvandrerbefolkning. I Midt-Telemark utgjør andelen innbyggere med bakgrunn fra vestlige land 9 prosent og andelen med bakgrunn fra ikke-vestlige land 11 prosent. Tallene gir et bakteppe for intervjuopplysningene, men sier i seg selv ikke noe om behov for barnevernstiltak.

Midt-Telemark har også et høyere boligprisnivå enn Nome, og boligmarkedet kan i noen grad være påvirket av studentbefolkningen. Dette kan være en medvirkende forklaring på at intervjuopplysningene om tilflytting og sammensetning av familier framstår mindre tydelige her enn i Nome.

2.3.5. Begrenset tilgang på lokale fosterhjem og forebyggende alternativer

Intervjuene tyder på at barneverntjenesten har begrenset tilgang på lokale fosterhjem og andre lokale alternativer til kostnadskrevende plasseringer. Flere intervjuobjekter opplyser at andre barneverntjenester i regionen, særlig Vest-Telemark, har lyktes bedre med å rekruttere fosterhjem lokalt. Barnevernsleder viser blant annet til at tjenesten i enkelte saker har gjennomført omfattende kartlegging og kontakt med aktuelle fosterhjem uten å lykkes med plassering i nærmiljøet.

At barneverntjenesten ha begrenset tilgang på lokale fosterhjem støttes også av kommunale plandokumenter. I Nomes budsjett og økonomiplan for 2025 er det beskrevet at redusert tilgang på

fosterhjem kan føre til at barn blir boende lenger i beredskapshjem, noe som omtales som både uheldig for det enkelte barn og kostbart for kommunen. Tiltaksplanen for 2026 viser at begge kommunene ønsker å redusere denne sårbarheten ved å rekruttere flere lokale fosterhjem, utvikle rutiner for kommunale hasteplasseringer og øke bruken av familieråd og nettverk. Dette indikerer at kommunene selv vurderer manglende lokale alternativer som en relevant kostnadsdriver.

Intervjuene peker også på at forebyggende innsats og samordning mellom tjenester fortsatt har et forbedringspotensial. Flere beskriver en utvikling der kommunene forsøker å styrke tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid, blant annet gjennom TIBIR, ICDP, PMTO, familieveiledning og planer om Familiens hus. Samtidig viser våre undersøkelser at dette ikke nødvendigvis har gitt økt ressursbruk på forebyggende tiltak samlet sett. Tallene viser at utgiftene til forebyggende tiltak varierer mellom årene, og det er også beskrevet innstramminger i enkelte hjelpetiltak og økonomiske ytelser. Formålet med satsingene synes likevel å være å kunne redusere behovet for mer inngripende og kostnadskrevende tiltak over tid. Samtidig understrekes det at eventuelle effekter av slikt arbeid normalt vil komme gradvis og ikke nødvendigvis på kort sikt.

2.3.6. Bemanning, sykefravær og behov for innleie av konsulentbistand

Intervjuene vi har gjennomført med barnevernsleder og avdelingsledere tyder på at tjenesten over flere år i perioder har vært preget av høyt sykefravær, ubesatte stillinger og press på bemanningen. For å håndtere lovpålagte frister og saksmengde har tjenesten i perioder benyttet innleie av konsulentbistand. Dette har bidratt til økte kostnader.

Barnevernsleder opplyser at tjenesten i perioder har hatt 3–4 ubesatte stillinger og sykefravær rundt 10 prosent. Tilstandsrapporten for 2025 viser at sykefraværet var 10,8 % i 2025, 9,2 % i 2024, 12,4 % i 2023 og 14,5 % i 2022. Intervjuene tyder på at bemanningsutfordringer i perioder har påvirket både ressursbruken og effektiviteten i tjenesten.

Flere intervjuobjekter peker også på at mange ansatte arbeider i redusert stilling, noe som gjør ressursutnyttelsen mindre fleksibel, særlig i komplekse saker. Samtidig framstår dette mer som en medvirkende kostnadsdrivende faktor, og ikke en hovedforklaring på kostnadsnivået sammenlignet med kostnader knyttet til plasseringer og ettervern.

2.4. Iverksatte tiltak for å dempe kostnadsveksten

Intervjuene med barnevernsleder, avdelingsledere og kommunalsjefer gir et bilde av at barneverntjenesten de senere årene har forsøkt å redusere kostnader på flere områder. Dette gjelder blant annet ved:

- redusert bruk av eksterne veiledere og konsulenter
- økt bruk av intern kompetanse
- innstramming i bruk av besøkshjem og støttekontakt
- innstramming i enkelte økonomiske ytelser (for eksempel dekning av barnehage, fritidsaktiviteter og utstyr)
- tettere drøfting av kostnadskrevende tiltak med kommunalsjef og barnevernsleder

Intervjuene viser samtidig at arbeidet ikke bare handler om å redusere kostnader, men også om å vurdere hvilket tiltaksnivå som er faglig forsvarlig og tilstrekkelig i den enkelte sak. Flere av dem vi har intervjuet understreker at barneverntjenesten må arbeide bevisst for å finne tiltak som gir barnet nødvendig hjelp, men samtidig ikke er mer omfattende eller kostnadskrevende enn det saken tilsier. Dette innebærer en vurdering av hva som er lavest forsvarlige, eller gode nok, tiltaksnivå innenfor rammene av lovkrav og faglige vurderinger.

Både i Nome og Midt-Telemark beskrives det at økonomiske rammer har bidratt til økt kostnadsbevissthet og tettere oppfølging av tiltaksbruk. Samtidig understreker både ledere og kommunalsjefer at barnevernet ikke kan unnlate å sette inn nødvendige tiltak av økonomiske grunner.

Arbeidet med å dempe kostnadsveksten er også fulgt opp gjennom en felles tiltaksplan for barnevernet for 2026, som er vedtatt i begge kommunene. Tiltaksplanen har som mål både å redusere kostnader og å styrke det forebyggende arbeidet. Planen omfatter blant annet følgende tiltak:

- **Redusere administrative utgifter**
  - Vakant familieveilederstilling, mindre innleie av konsulenter, lavere husleie, mindre bruk av jurist, én vakant stilling våren 2026.
    → Mål: ca. 1 mill. kroner lavere kostnader i 2026.
- **Mindre bruk av Bufetat og dyre tiltak**
  - Rekruttere lokale fosterhjem, redusere omfang av avlastning/støttekontakt, øke bruk av familieråd, utvikle rutiner for kommunale hasteplasseringer.
    → Mål: på sikt 80 % (mot ca. 25 % i dag) av barna plassert i nærmiljø/nærliggende kommuner, lavere reise- og samværskostnader.
- **Styrke forebyggende arbeid**
  - Utvikle tverrfaglige rutiner for kartlegging (i tråd med TIBIR), bruke PMTO[7] i grupper, systematisere foreldremøter, involvere foreldre mer, videreutvikle kommunal familieveileder og barnevernkompetanse på helsestasjonen.
- **Familiens hus og foreldremøter**
  - Utrede «Familiens hus» som felles arena for hjelpetjenester.
  - Planlegge og gjennomføre foreldremøter våren 2026 rettet mot ungdom som bekymrer.

Som det framgår, omfatter tiltaksplanen både tiltak for å redusere administrative kostnader, begrense bruk av kostnadskrevende plasseringstiltak og styrke det forebyggende arbeidet.

[7] COS-P (Circle of Security – Parenting) er et foreldreveiledningsprogram med vekt på tilknytning og trygghet. ICDP (International Child Development Programme) er et veiledningsprogram for sensitivt samspill mellom barn og omsorgspersoner. PMTO (Parent Management Training – Oregon) er et foreldretreningsprogram for familier med barn som har atferdsvansker

2.5. Oppsummering

Våre undersøkelser viser at ressursbruken i barneverntjenesten er høy i både Nome og Midt-Telemark, og at dette også gjelder for 2025. KOSTRA-tallene for 2025 (foreløpige) viser at begge kommunene ligger over de kommunene som det er relevant å sammenligne dem med både når det gjelder netto driftsutgifter til barnevern, både per innbygger, per innbygger 0–17 år og per barn i barnevernet. Kostnadsnivået er gjennomgående høyest i Nome. Tallene viser også at en stor andel av ressursene går til barn som er plassert av barnevernet, mens andelen til hjelpetiltak i hjemmet er lavere enn i de sammenliknbare kommunene.

Funnene våre tyder på at høye utgifter knyttet til plasseringer er en sentral forklaring på kostnadsnivået. Dette gjelder utgifter til både fosterhjem, beredskapshjem og institusjon, samt kostnader som følger av plasseringer langt unna egen kommune. Funnene peker også på at barnevernsreformen har gjort enkelte tiltak og plasseringer dyrere for kommunene, og at komplekse og langvarige saker bidrar til høye utgifter.

Videre har vi sett at ettervern utgjør en betydelig utgiftspost, og at kostnadsutviklingen må ses i sammenheng med både omfanget av ettervernssaker og at enkelte saker kan omfatte langvarig oppfølging, videreføring av fosterhjem og økonomisk støtte.

I tillegg kan et relativt høyt tjenesteomfang, særlig i Nome over tid, begrenset tilgang på lokale fosterhjem og andre lokale alternativer, samt forhold ved befolkningssammensetning, levekår og oppvekstvilkår, være medvirkende forklaringsfaktorer. For flere av disse forholdene er datagrunnlaget mer usikkert, blant annet fordi enkelte indikatorer bygger på enkeltår og små populasjoner.

Våre funn viser samtidig at kommunene og barneverntjenesten de siste årene har hatt økt oppmerksomhet på ressursbruk og iverksatt flere tiltak for å dempe kostnadsveksten, blant annet gjennom innstramminger i enkelte tiltak, redusert bruk av eksterne tjenester og en felles tiltaksplan for 2026. Funnene tyder samtidig på at arbeidet ikke bare handler om kostnadsreduksjon, men også om å vurdere hvilket tiltaksnivå som er faglig forsvarlig og tilstrekkelig i den enkelte sak.

Våre funn understøtter i hovedsak konklusjonen i PwC-rapporten fra 2025. Både PwC-rapporten og våre analyser viser at barnevernet har et høyt kostnadsnivå sammenlignet med andre, liknende kommuner, og at dette ikke bare kan knyttes til omfanget av saker, men også til høye kostnader per tiltak og en høy andel ressurskrevende plasseringer. Samtidig viser våre undersøkelser at bildet er mer sammensatt.

Våre undersøkelser gir ikke grunnlag for å si at det høye kostnadsnivået i hovedsak skyldes manglende kontroll eller økonomistyring i tjenesten. Vi har sett at kommunene og barneverntjenesten de siste årene har hatt økt oppmerksomhet på ressursbruk og iverksatt flere tiltak for å redusere kostnadene.

3. Hjelpetiltak

Problemstilling 2: Er bruk av hjelpetiltak i barneverntjenesten i tråd med lov og sentrale føringer?

3.1. Utledning av revisjonskriterier

3.1.1. Kommunens ansvar og rammene for hjelpetiltak

Etter kommuneloven § 25-1 skal kommunen ha internkontroll med administrasjonens virksomhet for å sikre at lover og forskrifter følges. Internkontrollen skal være systematisk og tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold. Kommunedirektøren skal blant annet utarbeide en beskrivelse av virksomhetens hovedoppgaver, mål og organisering, ha nødvendige rutiner og prosedyrer, følge opp avvik og risiko for avvik, dokumentere internkontrollen i nødvendig omfang og evaluere og ved behov forbedre prosedyrer og andre tiltak for internkontroll.

Barnevernslovens formål er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid, jf. § 1-1. Barn har rett til nødvendige barnevernstiltak når vilkårene for tiltak er oppfylt, jf. § 1-6. Barnevernets saksbehandling, tjenester og tiltak skal være forsvarlige, jf. § 1-7.

Etter barnevernsloven § 15-2 første ledd har kommunen ansvar for å utføre de oppgavene etter loven som ikke er lagt til et statlig organ. Dette innebærer at kommunen har det overordnede ansvaret for at barnevernstjenesten er i stand til å utføre sine lovpålagte oppgaver, herunder oppgaver knyttet til hjelpetiltak. Etter § 15-2 andre ledd skal kommunen sørge for nødvendig opplæring og veiledning av barnevernstjenestens personell. Personellet har plikt til å delta i slik opplæring og veiledning. Etter § 15-2 fjerde ledd skal kommunen ha internkontroll etter reglene i kommuneloven § 25-1.

Etter barnevernsloven § 15-3 første ledd skal det i hver kommune være en barnevernstjeneste som utfører oppgaver etter loven, og barnevernstjenesten skal ha en leder. Etter § 15-3 andre og tredje ledd har barnevernstjenesten blant annet ansvar for å treffe vedtak om hjelpetiltak og å iverksette og følge opp tiltak.

Disse bestemmelsene innebærer at kommunen må sørge for at barnevernstjenesten er organisert på en måte som gjør den i stand til å utføre oppgavene sine på en forsvarlig og systematisk måte.

Bestemmelsene innebærer videre at kommunen må ha rutiner og prosedyrer som understøtter gjennomføringen av sentrale arbeidsprosesser i arbeidet med hjelpetiltak. Dette omfatter etter vår vurdering også behov for systemstøtte, dersom barnevernstjenesten bruker digitale løsninger som sentrale arbeidsverktøy i saksbehandlingen.

Kravet om nødvendig opplæring og veiledning etter barnevernsloven § 15-2 andre ledd innebærer også at kommunen må legge til rette for at ansatte kjenner til og kan bruke rutiner, arbeidsverktøy og faglige støttesystemer i praksis.

På denne bakgrunn legger revisjonen til grunn at barneverntjenesten må ha en organisering, rutiner og systemstøtte som understøtter arbeidet med hjelpetiltak, og at dette må være gjort kjent og tatt i bruk i praksis.

3.1.2. Hva er hjelpetiltak, og hvordan skiller de seg fra andre tiltak?

Barnevernsloven kap. 3 samler bestemmelsene om hjelpetiltak. Kapitteloverskriften er «hjelpetiltak» som umiddelbart ofte assosieres med frivillige løsninger, men kap. 3 inneholder også hjemmel for pålegg om hjelpetiltak overfor både foreldre og ungdommer, jf. §§ 3-4 og 3-5, og bestemmelser som kan gjennomføres med tvang, jf. §§ 3-7 og 3-8.

Hjelpetiltak etter kapittel 3 skiller seg fra:

- **Omsorgsovertakelse, fratakelse av foreldreansvar, adopsjon og utreiseforbud etter kapittel 5**: Dette kan bare vedtas av barneverns- og helsenemnda etter nærmere vilkår, jf. § 5-1. Hjelpetiltak skal etter lovstrukturen er mindre inngripende tiltak som kan settes inn uten at barnevernet overtar omsorgen.
- **Akuttiltak etter kapittel 4**: Disse er midlertidige tiltak som skal settes inn umiddelbart når det er behov for rask beskyttelse. § 4-1 åpner riktignok for akuttvedtak om hjelpetiltak dersom barnet er uten omsorg, men disse hjelpetiltakene er særskilt regulert som akuttvedtak og underlagt frist- og oppfølgingsregler i kapittel 4.
- **Tiltak for barn som utsetter sin utvikling for alvorlig fare etter kapittel 6**: Her reguleres særlig institusjonsplasseringer med og uten samtykke, jf. §§ 6-1 og 6-2, med strengere vilkår og prosess. Hjelpetiltak etter kapittel 3 kan være aktuelle før slike mer inngripende tiltak, jf. innledningen i § 6-2 («dersom mindre inngripende tiltak ikke kan skape tilfredsstillende forhold for barnet»).

3.1.3. Typer hjelpetiltak og rettslig inndeling

Loven gir ikke en uttømmende liste over hjelpetiltak, men nevner ulike kategorier og regulerer noen tiltak særskilt:

1. **Frivillige hjelpetiltak etter § 3-1**
   Det følger av barnevernsloven § 3-1 at barnevernstjenesten skal tilby og iverksette hjelpetiltak for barnet og foreldrene når barnet har et særlig behov for hjelp på grunn av sin omsorgssituasjon eller fordi barnet utsetter sin utvikling for fare. De frivillige hjelpetiltakene skal være egnet til å møte barnets og familiens behov og til å bidra til positiv endring hos barnet eller i familien. Bestemmelsen åpner for et bredt spekter av tiltak, og overlater til kommunen å utforme konkrete tiltak innenfor rammen av forsvarlighet og barnets beste. Eksempler på hjelpetiltak er råd og veiledning, støttekontakt, avlastningstiltak eller økonomisk støtte for å dekke konkrete behov.
2. **Fosterhjem og institusjon som frivillig hjelpetiltak etter § 3-2**
   Etter § 3-2 kan barnevernstjenesten tilby fosterhjem eller institusjon som hjelpetiltak når vilkårene i § 3-1 første ledd er til stede og barnets behov ikke kan ivaretas på annen måte. Kommunen skal, dersom det må antas at foreldrene i lengre tid ikke vil kunne gi barnet

forsvarlig omsorg, «vurdere om det med en gang skal reises sak om omsorgsovertakelse», jf. § 3-2.

3. **Frivillig opphold i fosterhjem eller institusjon i annen stat etter § 3-3**
   § 3-3 regulerer særskilt frivillige hjelpetiltak i form av opphold i fosterhjem eller institusjon i en annen stat, med en rekke kumulative vilkår (blant annet at vilkårene i § 3-2 er oppfylt, at oppholdet er til barnets beste, og at samtykke foreligger fra forelder med foreldreansvar og barn over 12 år).
4. **Pålegg om hjelpetiltak etter § 3-4**
   § 3-4 åpner for at barneverns- og helsenemnda kan vedta hjelpetiltak uten samtykke fra foreldrene (og barnet), når vilkårene i § 3-1 første ledd er oppfylt, og det er nødvendig for å sikre barnet tilfredsstillende omsorg eller beskyttelse. Bestemmelsen angir tre hovedgrupper:
   - bokstav a: «omsorgsendrende hjelpetiltak i hjemmet», som skal bygge på et allment akseptert kunnskapsgrunnlag,
   - bokstav b: ulike former for dag- og avlastningstilbud, fritidsaktiviteter, støttekontakt mv.,
   - bokstav c: tilsyn, meldeplikt og rusmiddelprøve av biologisk materiale.
5. **Foreldrestøttende hjelpetiltak uten barnets samtykke etter § 3-5**
   Etter § 3-5 kan barneverns- og helsenemnda vedta foreldrestøttende tiltak uten barnets samtykke når barnet utsetter eller er i ferd med å utsette sin utvikling for alvorlig fare, jf. § 6-2. Formålet er å forebygge behov for mer inngripende tiltak etter kapittel 6. Tiltakene er tidsavgrenset til maks seks måneder. Dette er også en form for hjelpetiltak, men rettet mot foreldrene og med særskilt formål knyttet til å unngå institusjonsplassering etter kapittel 6.
6. **Hjelpetiltak til ungdom over 18 år etter § 3-6**
   § 3-6 regulerer forlengelse eller etablering av hjelpetiltak etter fylte 18 år, når ungdommen samtykker, har behov for hjelp eller støtte fra barnevernstjenesten til overgang til voksenlivet, og vilkårene i bestemmelsen ellers er oppfylt. Tiltak kan videreføres eller iverksettes til ungdommen fyller 25 år. Ansvaret ligger hos barnevernstjenesten i den kommunen som sist iverksatte tiltak før ungdommen fylte 18 år.

3.1.4. Vedtak om hjelpetiltak

Det følger av barnevernsloven § 2-2 at barnevernstjenesten har plikt til å undersøke saker der det er rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for tiltak. Undersøkelsen skal munne ut i enten henleggelse eller vedtak om å iverksette tiltak, jf. § 2-5. Retten til å iverksette hjelpetiltak følger av barnevernloven kap. 3. Som for andre tiltak skal hjelpetiltak vurderes og utformes ut fra barnets rett til medvirkning, jf. § 1-4, barnets beste, jf. § 1-3 og prinsippet om at tiltak ikke skal være mer inngripende enn nødvendig, jf. § 1-5 andre ledd. Vedtak om hjelpetiltak etter kapittel 3 er enkeltvedtak.

Vedtak om hjelpetiltak etter barnevernsloven kapittel 3 er enkeltvedtak, og saksbehandlingen reguleres derfor av forvaltningsloven kapittel IV og V, supplert av barnevernsloven kapittel 12 og barnevernrundskrivet.

Forvaltningslovens regler om saksforberedelse innebærer at parten som hovedregel skal varsles og få anledning til å uttale seg før vedtak treffes, jf. § 16. I barnevernssaker vil krav til forhåndsvarsel ofte være oppfylt gjennom undersøkelsen eller ved at foreldre har samtykket til hjelpetiltak før vedtak fattes, men der dette ikke er tilfelle skal det gis forhåndsvarsel, med mindre et unntak i § 16 tredje ledd kommer til anvendelse (for eksempel akutt fare, ukjent adresse eller at varsel er åpenbart unødvendig). Dersom barnet er part i saken, for eksempel når barnet er over 15 år, skal også barnet varsles og gis anledning til å uttale seg. Forhåndsvarsel skal som hovedregel være skriftlig, men kan i hastesaker gis muntlig, jf. barnevernrundskrivet punkt 4.2.1.1.

Etter forvaltningsloven § 23 skal enkeltvedtak være skriftlige. Unntaksvis kan vedtak treffes muntlig der det må tas en avgjørelse umiddelbart, men vedtaket skal da så snart som mulig nedtegnes skriftlig. Ved utforming av vedtak skal barnevernstjenesten ta hensyn til barnets alder og forutsetninger for å forstå innholdet når barnet er part.

Ifølge barnevernrundskrivet skal vedtak om hjelpetiltak ha en klar og tydelig konklusjon. Konklusjonen bør være så konkret som mulig, for eksempel hvor mange timer støttekontakt eller avlastning som innvilges, og hvordan eventuelt råd og veiledning skal innrettes. Dette er nødvendig for at parten skal vite hva som er innvilget, hva det samtykkes til, og hva som eventuelt kan påklages, jf. rundskrivet punkt 4.3.1.

Barnevernstjenestens vedtak skal begrunnes, jf. forvaltningsloven § 24 første ledd og barnevernsloven § 12-5. Det skal fremgå hvilke faktiske opplysninger og barnevernsfaglige vurderinger som er lagt til grunn for avgjørelsen. Rundskrivet presiserer at det ikke er tilstrekkelig å vise til generelle formuleringer som «manglende omsorgsevne» eller «barnets sårbarhet» uten å beskrive hva dette konkret består i (punkt 4.3.2.5 og 4.3.2.6). For å oppfylle lovens intensjon om at hjelpetiltak skal være egnet til å møte barnets og familiens behov må både barnet og foreldrene høres i forbindelse med utarbeidelsen av vedtak. Det skal fremgå av vedtaket hva som er barnets mening, og hvilken vekt barnets mening er tillagt, jf. barnevernsloven § 12-5. Dersom vedtaket avviker fra barnets syn, skal dette begrunnes, jf. rundskrivet punkt 4.3.2.7. Det skal fremgå hvordan barnets beste er vurdert, og hvordan hensynet til familiebånd er veid mot andre hensyn, jf. barnevernsloven §§ 1-3 og 12-5 og rundskrivet punkt 4.3.2.8

Vedtaket skal videre opplyse om klageadgang, klagefrist, klageinstans, fremgangsmåte ved klage og retten til innsyn i sakens dokumenter etter forvaltningsloven § 18, jf. forvaltningsloven § 27 tredje ledd.

3.1.5. Krav til tiltaksplan

Når barnevernstjenesten treffer vedtak om hjelpetiltak, skal den utarbeide en plan for tiltakene og for oppfølgingen av barn og foreldre, jf. § 8-1 andre ledd. Planen skal beskrive hva som er målet

med hjelpetiltakene, hva de skal inneholde, og hvor lenge de er ment å vare, og skal endres dersom barnets behov tilsier det.

Ifølge saksbehandlingsrundskrivet (punkt 33.2) skal planen være et verktøy i oppfølgingen av barn og foreldre og gi oversikt over tiltak og tidsperspektiv. Ifølge rundskrivet bør det gå frem av vedtaket at plan er utarbeidet. Tiltakene i planen skal evalueres systematisk og regelmessig, planen skal til enhver tid være oppdatert, og den første evalueringen bør skje innen kort tid.

Både barn og foreldre skal medvirke i utarbeidelse av tiltaksplan ved hjelpetiltak, så langt det er mulig og forsvarlig.

3.1.6. Oppfølging av hjelpetiltak

Barnevernsloven kapittel 8 regulerer hvordan barnevernstjenesten skal følge opp barn og foreldre etter at det er truffet vedtak om tiltak.

§ 8-1 gjelder oppfølging etter vedtak om hjelpetiltak. Etter at et vedtak om hjelpetiltak er iverksatt, skal barnevernstjenesten følge med på hvordan det går med barnet og foreldrene, og systematisk og regelmessig vurdere om hjelpen fungerer etter hensikten, om det er behov for nye tiltak, eller om det er grunnlag for omsorgsovertakelse. Dersom foreldrene ønsker det, skal barnevernstjenesten, som en del av oppfølgingen, formidle kontakt med øvrige hjelpeinstanser.

I forarbeidene til ny barnevernslov (Prop.133 L), viser departementet til Helsetilsynets rapport «Det å reise vasker øynene», som dokumenterer at hjelpetiltak ikke alltid er tilpasset barnets og foreldrenes situasjon, og at evalueringene ofte er usystematiske og mangler drøftelser av om barnets omsorgssituasjon faktisk er blitt bedre. På denne bakgrunn understreker departementet behovet for at barnevernstjenesten foretar systematiske og regelmessige vurderinger av om hjelpen fungerer etter hensikten, og om det er behov for andre tiltak. Ifølge barnevernrundskrivet [8](Bufdir03/2023) (punkt 33.1) innebærer oppfølgingen også å vurdere om hjelpetiltak kan erstattes med mindre inngripende tiltak, eller om det ikke lenger er behov for hjelpetiltak. Rundskrivet presiserer at barnevernstjenesten underveis må vurdere om tiltaket fortsatt er «egnet», og gjøre nødvendige tilpasninger.

Både barn og foreldre skal medvirke i evalueringen av hjelpetiltak, så langt det er mulig og forsvarlig. Ifølge barnevernrundskrivet vil det ofte være nødvendig for barnevernstjenesten å snakke med barnet alene for å kunne vurdere om tiltaket fungerer etter hensikten.

Hvor ofte det må foretas en evaluering av tiltaket som er iverksatt, må vurderes konkret i den enkelte sak, basert på hvilke hjelpetiltak som er satt inn samt barnets og foreldrenes behov.

[8] Bufdir 03/2023

For ungdom som mottar hjelpetiltak etter fylte 18 år, jf. § 8-5, gjelder tilsvarende krav til systematisk oppfølging, evaluering og tilpasning av tiltakene.

3.1.7. Overordnet styring, effekt og ressursbruk på hjelpetiltaksområde

Kommuneloven § 25-1, om internkontroll, og barnevernsloven § 1-7, om forsvarlighet, innebærer også at kommunen må ha et visst overordnet blikk på hvordan hjelpetiltakene samlet sett virker, og hvordan kommunens ressurser brukes. Barnevernstjenesten er et område med både høy risiko og høy ressursbruk. Det er derfor rimelig å forvente at kommunen, som del av sin internkontroll, vurderer om de hjelpetiltakene som brukes, har ønsket virkning/effekt, og om ressursbruken står i et forsvarlig forhold til formålet. Slik jevnlig, overordnet, vurdering av virkning, effekt og kostnader kan gi grunnlag for å justere og utvikle tiltakstilbudet over tid.

3.1.8. Revisjonskriterier

På dette grunnlaget har vi utledet følgene revisjonskriterier:

- Barneverntjenesten skal ha en hensiktsmessig organisering, rutiner og systemstøtte for arbeidet med hjelpetiltak, og dette skal være implementert i praksis.
- Vedtak om hjelpetiltak skal være basert på en faglig og konkret vurdering av barnets situasjon. Det skal fremgå hvilke behov tiltaket skal dekke, og hvorfor tiltaket vurderes som egnet for barnet. Det skal også fremgå at barn og foreldre har fått medvirke, og at barnets beste er vurdert.
- Det skal utarbeides en tiltaksplan i nær tilknytning til vedtak om hjelpetiltak. Denne skal angi mål, innhold i tiltaket, varighet og hvordan oppfølging og evaluering skal skje. Barnets og foreldrenes syn på tiltakene skal så langt det lar seg gjøre fremgå av tiltaksplanen.
- Hjelpetiltak skal evalueres systematisk og regelmessig, og i tråd med planlagt evaluering. Det skal dokumenteres vurderinger av om tiltaket fungerer etter hensikten, om barnets omsorgssituasjon er bedret, og om tiltak skal videreføres, endres eller avsluttes.
  Det skal dokumenteres at barnet og foreldrene er gitt mulighet til å medvirke i evaluering av hjelpetiltak.
- Kommunen bør, basert på erfaringer, jevnlig vurdere virkning/effekt/kostnad av ulike typer hjelpetiltak som brukes, for å kunne justere og utvikle tiltakstilbudet.

3.2. Organisering, rutiner og systemstøtte for arbeid med hjelpetiltak

Revisjonskriterium

Barneverntjenesten skal ha en hensiktsmessig organisering, rutiner og systemstøtte for arbeidet med hjelpetiltak, og dette skal være implementert i praksis.

3.2.1. Organisering, ansvar og styringsarenaer

Barneverntjenesten for Nome og Midt-Telemark er organisert med én barnevernleder og to avdelingsledere: én for undersøkelse og hjelpetiltak, og én for fosterhjem og ettervern. Barnevernleder har det overordnede faglige og administrative ansvaret for tjenesten, mens avdelingslederne har ansvar for den daglige faglige oppfølgingen innen sine områder, herunder metodeutvikling, veiledning og oppfølging av saksbehandlere. Stillingsbeskrivelser for

avdelingslederne beskriver disse ansvarsområdene. Tjenesten har i tillegg en kontorfaglig ressurs som blant annet bistår med økonomioppfølging, rapportering og støtte til arbeid med rutiner.

Barneverntjenesten har flere faste interne møtefora som også fungerer som arenaer for å utvikle, formidle og følge opp rutiner:

- **Drøftingsmøter («drøft»)** gjennomføres tre tirsdager i måneden. I disse møtene tas saker fra undersøkelse og tiltak opp til faglig drøfting, blant annet for å vurdere om undersøkelser skal henlegges eller om det er behov for hjelpetiltak og hvilke tiltak som i så fall er aktuelle. Barnevernsleder opplyser at tiltak som skal iverksettes, alltid skal drøftes på avdelingen de tilhører. Det skrives en skriftlig konklusjon fra drøftingene, som lagres i fagsystemet på den enkelte sak.
- **Saksgjennomgang** mellom avdelingsleder og den enkelte saksbehandler brukes til systematisk gjennomgang av sakene i porteføljen. Det ses blant annet på status for vedtak, tiltaksplaner og evalueringer, tidsfrister og dokumentasjon, samt behov for endringer eller støtte. Hyppigheten tilpasses den enkelte saksbehandler og varierer fra ukentlig til omtrent hver fjerde uke.
- **Kompetansegrupper** er etablert både på undersøkelse/hjelpetiltak og på fosterhjem/ettervern. Gruppene møtes om lag én gang i måneden og arbeider med fagutvikling og rutiner på sine områder, blant annet:
    - utvikling og revisjon av maler og standardtekster i fagsystemet,
    - gjennomgang av nye faglige føringer og lovendringer,
    - drøfting av etiske problemstillinger, f.eks. vurdering av frikjøp/forsterkning i fosterhjem og arbeid med hjelpetiltak.
- **Superbrukermøter for fagsystemet (Modulus)** holdes månedlig. Her deltar superbrukere og ledelse. Møtene brukes til å:
    - fange opp utfordringer i bruk av systemet,
    - identifisere behov for justering av maler, hjelpetekster og arbeidsprosesser,
    - avklare behov for opplæring.

      Tema fra superbrukermøtene tas videre til kontormøter og internopplæring.
- **Kontormøter** gjennomføres jevnlig for alle ansatte. Her gis blant annet informasjon om endringer i rutiner, maler og arbeidsformer, og det gjennomføres mer faglige økter, blant annet knyttet til vedtaksskriving og bruk av fagsystemet.

I tillegg deltar barnevernsleder og kommunale ledere i flere møtefora i kommunene:

- **Fagrådet for den interkommunale barneverntjenesten**, der barnevernsleder rapporterer om økonomi, nøkkeltall, utfordringer og iverksatte tiltak. Her deltar kommunalsjef for oppvekst i Nome, kommunalsjef i Midt-Telemark og representanter fra helsetjenesten i de to kommunene. Fagrådet har skriftlig mandat, og dokumenter og referater lagres i en felles Teams-kanal.
- **Oppvekstsektormøter** i begge kommuner, ledet av kommunalsjef for oppvekst, hvor barnevernsleder deltar sammen med blant annet skole- og barnehageledere. Møtene

brukes til å drøfte felles rutiner, prosedyrer, forebyggende arbeid og kvalitetsutvikling på tvers av tjenester.

Av intervjuene med kommunalsjefene og barnevernsleder framgår det at møteforaene brukes til å drøfte behov for justering av arbeidsformer og rutiner, både internt i barneverntjenesten og i samarbeidet med andre tjenester.

3.2.2. Rutiner og systemstøtte i arbeidet med hjelpetiltak

Barneverntjenesten benytter fagsystemet Modulus, som ble innført i august 2024. Modulus er et journalsystem for barneverntjenester, som tilrettelegger for dokumentasjon, bruk av maler og sjekklister, fristoppfølging og kobling til faglige veiledere. Systemet er i dag bruk av ca 150 kommuner i Norge. På Modulus nettsider [9] står det systemet har innebygde maler og standardtekster som kan flettes inn i ulike typer dokumenter.

Modulus er integrert med Bufdirs barnevernsfaglige kvalitetssystem (BFK), som er utviklet for å støtte barneverntjenesten i å arbeide kunnskapsbasert og systematisk med utgangspunkt i lov- og forskriftskrav, faglige anbefalinger og forskning. Ifølge barnevernsleder og avdelingsledere innebærer integrasjonen at maler for vedtak, tiltaksplaner og evalueringer ligger inne i fagsystemet, med tilhørende strukturerte felter og hjelpetekster. Disse skal blant annet støtte saksbehandlerne i å dokumentere barns og foreldres medvirkning, vurdere barnets beste, formulere mål og delmål i tiltaksplaner og beskrive vurderinger og konklusjoner ved evaluering av tiltak. Gjennom BFK har saksbehandlerne også direkte tilgang til relevant lovverk, forskrifter, rundskriv og faglige veiledere.

På denne bakgrunn har barneverntjenesten besluttet at det ikke lenger er behov for egne, separate skriftlige rutiner og maler for saksbehandling på områdene undersøkelse, hjelpetiltak, barn under omsorg og ettervern utenfor fagsystemet. Dette bekreftes av avdelingslederne, som opplyser at de tidligere skriftlige rutinene i Compilo nå brukes i mindre grad. Enkelte særskilte rutiner, blant annet rutiner for økonomi ved hjelpetiltak, foreligger likevel fortsatt som egne dokumenter.

3.2.3. Arbeidsformer og bruk av rutiner i praksis

Når hjelpetiltak vurderes, tas saken opp i drøftingsmøte, der saksbehandler og leder drøfter aktuelle tiltak. Konklusjon og anbefalte tiltak dokumenteres i drøftingsnotat i fagsystemet. Avdelingsleder gjennomfører også jevnlige saksgjennomganger med saksbehandlerne, der det blant annet kontrolleres at vedtak, tiltaksplaner, evalueringer og frister er fulgt opp. Eventuelle mangler følges opp i dialog med saksbehandler.

Prosessen fra undersøkelse til tiltak er organisert slik at den som har gjennomført undersøkelsen, også utarbeider vedtak om hjelpetiltak. Målet er at tiltaksansvarlig kobles på før undersøkelsen avsluttes, slik at vedtak og tiltaksplan kan utformes i sammenheng og i dialog med familien.

[9] https://netcompany.com/modulus-barn/om-modulus-barn/

Avdelingsleder opplyser imidlertid at høyt arbeidspress i perioder har ført til at tiltaksplaner ofte er blitt utarbeidet 1–4 uker etter vedtaket. Tjenesten arbeider derfor med å endre praksis slik at tiltaksarbeider kobles på tidligere i forløpet.

Vurdering av barnets beste og dokumentasjon av barnets og foreldrenes syn ligger som egne punkter i malene for undersøkelsesrapport, vedtak, tiltaksplan og evaluering. Ifølge avdelingsleder ble disse punktene styrket etter tilsyn fra Statsforvalteren. Manglende utfylling vil være synlig ved kvalitetssikring av dokumentene, blant annet ved gjennomgang hos «vedtaksvenn» og barnevernsleder.

Hjelpetiltak skal som hovedregel evalueres hver tredje måned. Barnevernsleder og avdelingsleder opplyser at det tidligere fagsystemet hadde bedre forhåndsvarsler enn dagens løsning, og at tjenesten nå arbeider med å forbedre oversikten over kommende frister i Modulus. Ansatte anbefales i tillegg å bruke egne kalenderpåminnelser.

3.2.4. Opplæring og intern kompetanseutvikling

Barneverntjenesten har igangsatt flere tiltak for opplæring og utvikling av kompetanse knyttet til arbeid med hjelpetiltak og bruk av integrerte rutiner og maler i fagsystemet.

Barnevernleder opplyser at tjenesten arbeider aktivt med kompetanseutvikling og legger til rette for videreutdanning og faglig oppdatering blant de ansatte. Bufdir tilbyr videreutdanninger med økonomisk støtte som ansatte kan søke på, og enkelte ansatte har også tatt eller er i gang med masterutdanning.

Tjenesten har, i samarbeid med kommunene, ansatte som er sertifisert som veiledere i blant annet COS-P, ICDP og PMTO. Barneverntjenesten deltar i flere utviklings- og opplæringsprosjekter som er relevante for arbeid med hjelpetiltak:

- «På gulvet», et kartleggings- og veiledningsprogram som brukes både i undersøkelsesarbeid og i tiltaksarbeid.
- Grunnmodellprosjektet i regi av Bufdir, et veiledningsprogram for hjelpetiltak og ettervern, særlig foreldreveiledning for aldersgruppen 0–17 år. Nome og Midt-Telemark deltar sammen med Vest-Telemark, Notodden, Hjartdal og Tinn. Ifølge barnevernsleder skal Grunnmodellen implementeres i løpet av 2026, med bistand fra kompetansesentrene.
- BFK-løftet (BFK-løftet), som er en plan for systematisk opplæring i barnevernsfaglig kvalitetssystem (BFK), integrert i Modulus. Opplæringen gjennomføres i moduler og skal etter planen inngå som en fast del av opplæringen for nyansatte.

Det er utarbeidet en årsplan for internopplæring i 2025, som viser tema for alle arbeidsuker. Planen omfatter blant annet:

- veiledning på avdelingene fra psykolog ved Ung Arena,
- opplæring i å skrive gode vedtak (i regi av Bufdir/BFK), fordelt over flere økter,

- interne økter der opplæringsopplegget evalueres og arbeidet med vedtaks- og skriveopplæring videreføres,
- tema knyttet til bruk av fagsystemet Modulus og de integrerte malene og standardtekstene.

Vi har i vår spørreundersøkelse spurt ansatte som jobber med hjelpetiltak om hvordan de opplever å bruke fagsystemet. Av de 11 som har svart, oppgir 36 % at de i mindre grad opplever fagsystemet som enkelt å bruke. Mer enn halvparten svarer at det i mindre grad er enkelt å finne fram til den informasjonen man trenger, og at det kan være tidkrevende å finne riktig informasjon.

Opplæring i fagsystemet
Spørreundersøkelsen viser et sammensatt bilde når det gjelder opplæring og bruk av fagsystemet. Omtrent halvparten av de ansatte opplever i stor grad at opplæringen i fagsystemet er tilstrekkelig: 63 % har svart alternativ 4–6 på skalaen, mens 36 % svarer at de i mindre grad (1–3) opplever opplæringen som tilstrekkelig. Dette samsvarer med funnene om at flere opplever det som krevende å finne fram til nødvendig informasjon i fagsystemet.

Samtidig oppgir et klart flertall at de vet hvor de kan få hjelp dersom de står fast: 91 % svarer i stor grad, og over halvparten (55 %) svarer at de i stor grad vet hvor de kan få hjelp. Dette indikerer at støtteapparatet rundt bruk av fagsystemet (for eksempel superbrukere og lederstøtte) i hovedsak er kjent og tilgjengelig for de ansatte.

BFK og faglig støtte
Når det gjelder BFK (Barnevernsfaglig kvalitetssystem), vurderer et flertall dette som nyttig, men bruken er ikke fullt ut innarbeidet. 64 % svarer at de i større grad opplever BFK som et nyttig verktøy for faglige vurderinger, mens 18 % svarer at de i mindre grad opplever dette. Samtidig svarer 18 % «vet ikke/ikke relevant», noe som kan tyde på at ikke alle ennå har tatt BFK aktivt i bruk eller er godt nok kjent med innholdet.

På spørsmålet om de bruker BFK aktivt i arbeidet med vedtak og tiltak, svarer 55 % at de i større grad gjør dette. 45 % svarer i mindre grad. Dette tyder på at implementeringen av BFK som arbeidsverktøy er i gang, men at det fortsatt er et potensial for å øke bruken og sikre mer enhetlig praksis.

Maler og standardtekster
Maler og standardtekster i fagsystemet vurderes gjennomgående som et nyttig kvalitetssikringsverktøy. 91 % svarer at disse i større grad er til hjelp for å sikre god kvalitet på dokumentene, og ingen svarer at de i svært liten grad opplever dette. Dette samsvarer med ledelsens beskrivelse av at mye av rutine- og kvalitetsarbeidet nå knyttes til maler og standardtekster i fagsystemet.

Fagsystemet som støtte i arbeidet
Ansattes opplevelse av fagsystemet som støtteverktøy er mer delt. 55 % opplever i større grad at fagsystemet er mer støtte enn en belastning, mens 45 % svarer at de i mindre grad opplever dette.

På spørsmål om barneverntjenesten utnytter mulighetene i fagsystemet godt, svarer 55 % i større grad mens 27 % svarer i mindre grad. 18 % har svart «vet ikke/ikke relevant».

3.2.5. Revisors vurdering av organisering, rutiner og systemstøtte

Vi vurderer at barneverntjenesten i hovedsak har etablert en organisering, rutiner og systemstøtte for arbeidet med hjelpetiltak. Tjenesten har en tydelig lederstruktur med avklarte ansvarsforhold, faste møtefora for faglig drøfting og oppfølging, og et fagsystem der sentrale maler, hjelpetekster og faglige føringer i stor grad er integrert. Det er også etablert opplæringstiltak og arenaer for videre utvikling av rutiner og arbeidsformer.

Etter vår vurdering tyder dette på at barneverntjenesten har lagt til rette for et systematisk arbeid med hjelpetiltak. Organiseringen og møteforaene ser ut til å gi grunnlag for ledelsesoppfølging, kvalitetssikring og faglig støtte i arbeidet. Bruken av Modulus og BFK bidrar også til å standardisere sentrale deler av saksbehandlingen og til å understøtte lovmessige og faglige vurderinger.

Samtidig viser undersøkelsen at implementeringen av systemet ikke framstår som fullt ut enhetlig. Flere ansatte opplever at fagsystemet i mindre grad er enkelt å bruke, og en del oppgir at det er krevende å finne fram til nødvendig informasjon. Svarene tyder også på at opplæringen i fagsystemet, og den aktive bruken av BFK som arbeidsverktøy, varierer. Dette trekker etter vår vurdering i retning av at systemstøtten og rutinene ennå ikke er fullt ut innarbeidet i hele tjenesten.

3.3. Vedtak om hjelpetiltak

Revisjonskriterium:

Vedtak om hjelpetiltak skal være basert på en faglig og konkret vurdering av barnets situasjon. Det skal fremgå hvilke behov tiltaket skal dekke, og hvorfor tiltaket vurderes som egnet for barnet. Det skal også fremgå at barn og foreldre har fått medvirke, og at barnets beste er vurdert.

3.3.1. Bruk av maler og praksis

Barneverntjenesten opplyser at det benyttes maler og standardtekster i fagsystemet ved utforming av vedtak om hjelpetiltak. Ifølge ledelsen inneholder vedtaksmalene faste punkter om blant annet barnets beste og medvirkning, og hjelpetekster skal støtte saksbehandlerne i hva som skal vurderes og dokumenteres.

Det er videre etablert en ordning med «vedtaksvenn», der kolleger leser gjennom vedtaksutkast før de sendes til leder. Barnevernsleder signerer alle vedtak, og både barnevernsleder og avdelingsledere opplyser at vedtak sendes i retur dersom faglige vurderinger eller formelle elementer ikke er tilstrekkelig beskrevet. Dette tilsier at det er etablert flere kontrollpunkter i arbeidet med vedtak.

3.3.2. Ansattes erfaringer arbeid med vedtak

Vi har spurt ansatte som jobber med vedtak om hjelpetiltak (11 svargivere) om hvordan de vurderer at de ivaretar sentrale krav til innhold og kvalitet i vedtakene.

82 % svarer at de i stor grad (svar 4–6 på en skala fra 1–6) har god oversikt over lovverk og retningslinjer som er relevante for vedtaksarbeidet, mens 18 % svarer at dette i mindre grad (svar 1–3) er tilfelle.

73 % svarer at de i stor grad har tilgang til maler og standardtekster i vedtaksarbeidet, mens 27 % svarer at dette i mindre grad er tilfelle. Nesten alle, 91 %, oppgir at tilgjengelige maler og standardtekster i stor grad bidrar til å heve kvaliteten på vedtakene. 91 % svarer også at de i stor grad formulerer vedtak på en måte som er forståelig for barn og foreldre.

Når det gjelder dokumentasjon av barnets mening, svarer 91 % at dette i stor grad fremgår av vedtakene, mens 9 % svarer at det i mindre grad gjør det. 91 % svarer også at vedtakene i stor grad gir en vurdering av barnets beste, mens 9 % svarer at dette i mindre grad skjer. Alle mener at vedtakene i stor grad begrunner hvorfor tiltak blir valgt, endret eller avsluttet.

73 % svarer at de i stor grad har tilstrekkelig tid til å utarbeide godt begrunnede vedtak, mens 27 % svarer at dette i mindre grad er tilfelle.

De aller fleste ansatte opplever å ha god støtte i arbeidet. 91 % svarer at de i stor grad får god faglig støtte, for eksempel gjennom drøftingsmøter. Når det gjelder tilbakemeldinger på kvaliteten i vedtakene, fra leder eller kollegaer, svarer 82 % at de i stor grad får tilstrekkelig tilbakemelding, mens 18 % svarer at de i mindre grad får det.

For flere av spørsmålene vi stilte i spørreundersøkelsen ligger en stor andel av svarene i midten av skalaen, (svar 3 og 4 på en skala 1-6). Dette gjelder blant annet tid til å utarbeide godt begrunnede vedtak, oversikt over relevant lovverk, vurdering av barnets beste, dokumentasjon av barnets mening, faglig støtte, tilbakemeldinger på kvalitet og tilgang til maler. Dette kan indikere at det er et forbedringsrom på sentrale områder i vedtaksarbeidet.

3.3.3. Stikkprøvekontroll av vedtak

Vi har gjennomført en stikkprøvekontroll, hvor vi har undersøkt 14 ulike saker, se metodekapittel (vedlegg 2) for informasjon om hvordan vi valgte saker.

Bruk av mal

I alle de 14 sakene er mal for vedtak benyttet, og strukturen er lik i alle vedtakene.

Type tiltak, omfang og varighet

I alle 14 vedtakene fremgår det hvilken type hjelpetiltak som iverksettes (for eksempel veiledning, samarbeidsmøter, støtteperson/støttekontakt, besøkshjem, MST (multisystemisk terapi), frivillig plassering/ettervern).

I 13 av 14 vedtak fremgår det ikke nærmere opplysninger om omfang og/eller varighet av tiltaket. Typisk er det beskrevet at det skal gis veiledning, støtteperson, støttekontakt eller MST, uten at det fremgår hvor ofte, hvor mye eller hvor lenge tiltaket skal vare. I kun én sak er tidsaspektet konkret angitt i vedtaket.

Ifølge barnevernsleder så ønsker man ikke å være for konkret i selve vedtaket, da omfang og hyppighet vil kunne variere, avhengig av behovsendringer, over tid. Når det utarbeides et vedtak, lages det også et Mandat-dokument. Dette utarbeides ofte i samarbeid med foresatte, og her vil omfang på bistanden være konkretisert. Ingen av vedtakene vi undersøkte viser til dette mandat-dokumentet. Vi har ikke undersøkt om det har vært utarbeidet mandatdokument og eventuelt innhold i disse.

Beskrivelse av barnets situasjon og behov
I alle de 14 vedtakene er barnets situasjon konkret beskrevet. Fakta om familieforhold, omsorgssituasjon og barnets utfordringer fremgår. Barnets behov – hva som er problem eller utfordring – er også tydeliggjort i alle vedtakene.

Begrunnelse for valg av tiltak
13 av 14 vedtak inneholder en tydelig faglig begrunnelse for hvorfor det valgte tiltaket anses egnet for barnet/familien. I et vedtak er begrunnelsen mindre tydelig. I flere vedtak, fremgår forkortelsen MST uten nærmere forklaring.

Vurdering av mindre inngripende tiltak
I én sak framgår det eksplisitt at mindre inngripende tiltak er vurdert før mer inngripende tiltak. I de øvrige sakene er dette enten markert som «ikke relevant» eller ikke særskilt omtalt.
Gjennomgående dreier sakene vi har sett på seg om relativt lite inngripende hjelpetiltak.

Barnets og foreldrenes syn i vedtaket
Barnets syn er gjengitt i alle vedtakene. Foreldrenes (foresattes) syn er gjengitt i 11 av 14 vedtak. I noen av disse sakene omtales bare én forelder, mens den andre forelderen, ofte far, ikke er nevnt. Det framgår ikke av vedtakene om den forelderen som ikke er omtalt, har foreldreansvar eller samværsrett. Ifølge barnevernsleder vil slik informasjon kunne fremgå av undersøkelsesdokumentene. Disse har vi ikke undersøkt.

Vurdering av barnets beste
Barnets beste er omtalt i alle de 14 vedtakene, men i fire saker framstår vurderingen ikke som tydelig. Ifølge barnevernsleder har barneverntjenesten særskilt oppmerksomhet på dette, og det er et uttalt mål at vurderingen av barnets beste skal komme tydelig fram i alle saker.

3.3.4. Revisors vurdering av vedtak om hjelpetiltak
Vi vurderer at barneverntjenesten har etablert en struktur for utarbeidelse av vedtak.

Våre nærmere undersøkelser viser i hovedsak at vedtak om hjelpetiltak bygger på faglige og konkrete vurderinger av barnets situasjon og behov, hvorfor tiltaket vurderes som egnet, at barnet og foreldrene har fått medvirke, og at barnets beste er vurdert.

Samtidig ser vi enkelte svakheter i dokumentasjonen av medvirkning, særlig når det gjelder foreldrenes syn. I flere saker er bare én forelders syn omtalt, uten at det fremgår om den andre forelderen er uten foreldreansvar, ikke har vært tilgjengelig for uttalelse eller ikke har ønsket å uttale seg. Etter vår vurdering kan dette svekke grunnlaget for barneverntjenestens vurderinger og gjøre det mindre etterprøvbart hvordan medvirkningen er ivaretatt.

3.4. Bruk av tiltaksplan

Revisjonskriterium:

Det skal utarbeides en tiltaksplan i nær tilknytning til vedtak om hjelpetiltak. Denne skal angi mål, innhold i tiltaket, varighet og hvordan oppfølging og evaluering skal skje. Barnets og foreldrenes syn på tiltakene skal så langt det lar seg gjøre fremgå av tiltaksplanen.

3.4.1. Bruk av maler og praksis

Barneverntjenesten bruker en fast mal for tiltaksplaner, som ligger i fagsystemet Modulus. Malen inneholder faste punkter om blant annet mål, delmål, tiltak, ansvar, varighet, evalueringstidspunkt og medvirkning. Tiltaksplanene utarbeides normalt av tiltaksansvarlig kontaktperson, og skal etter tjenestens praksis utformes i dialog med barnet og foresatte.

3.4.2. Ansattes erfaringer med utarbeidelse av tiltaksplaner

Vi har spurt ansatte som jobber med tiltaksplaner (11 svargivere) om hvordan de arbeider med å utforme tiltaksplaner i tråd med sentrale krav.

Tiltaksplan i tilknytning til vedtak

På spørsmålet om tiltaksplaner blir utarbeidet samtidig med vedtak om hjelpetiltak, svarer 55 % i mindre grad (svar 1–3 på en skala fra 1–6), mens 36 % svarer i større grad (svar 4–6). 9 % svarer «vet ikke/ikke aktuelt». Dette tyder på at praksisen på dette området ikke er entydig. Når det gjelder tid til å utarbeide gode tiltaksplaner, oppgir 64 % at de i stor grad har tilstrekkelig tid, mens 36 % i mindre grad opplever dette. I fritekstsvarene peker ansatte blant annet på at det kan være krevende å få utarbeidet tiltaksplan samtidig med vedtak når tiltak må iverksettes raskt.

Mål, innhold, varighet og evaluering

82 % svarer at mål og delmål i stor grad er tydelig formulert, og 91 % oppgir at målene i stor grad er konkrete og gjennomførbare i praksis. Videre svarer 73 % at tiltaksplanene i stor grad kartlegger barnets og familiens behov på en systematisk måte, og like mange at planene i stor grad gir et grunnlag for å evaluere om tiltakene har effekt. Når det gjelder støtte i arbeidet med tiltaksplaner, oppgir 82 % at de i stor grad får god faglig støtte, for eksempel gjennom drøftingsmøter. 64 % svarer at fagsystemet i stor grad gir støtte når de utarbeider tiltaksplaner, mens 36 % svarer at

fagsystemet i mindre grad gir støtte. I fritekstsvarene opplyser enkelte ansatte at fagsystemet kan gjøre evaluering av delmål mindre oversiktlig.

Barnets og foreldrenes syn på tiltakene
Når det gjelder medvirkning, svarer 73 % at barnets eller ungdommens syn på tiltakene i stor grad er dokumentert i tiltaksplanene, mens 18 % svarer at dette i mindre grad skjer. For foreldrenes eller foresattes syn er andelen som svarer i stor grad høyere, med 82 %, mens ingen svarer at dette i mindre grad er dokumentert. 18 % har svart «vet ikke/ikke aktuelt».

For alle disse spørsmålene har vi sett at gruppen som svarer midt på treet (svar 3 og 4 på en skala fra 1 til 6) utgjør mer enn 50 % for nær alle spørsmålene. Dette indikerer at det er en generell usikkerhet knyttet til hvor godt de ansatte mener at tiltaksplaner fungerer etter hensikten, og hvorvidt de er godt egnet til å følge opp iverksatte tiltak.

3.4.3. Stikkprøvekontroll av tiltaksplan

Tidspunkt for utarbeidelse i forhold til vedtak
I alle de 14 sakene vi undersøkte nærmere foreligger det en tiltaksplan, men tidspunktet for når planen er utarbeidet varierer betydelig. I noen saker er tiltaksplanen datert relativt nær vedtakstidspunktet (for eksempel innen 2–10 dager). I andre saker er det et markert sprik mellom dato for vedtak og dato for tiltaksplan, flere av sakene ligger planen 1–2 måneder etter vedtaket, og i to saker er avstanden 4 til 5 måneder.

Avdelingsleder for undersøkelse og hjelpetiltak opplyser at denne tidsforskyvningen blant annet henger sammen med perioder med høyt arbeidspress. Tjenesten arbeider nå for at tiltaksansvarlig kobles på tidligere og at vedtak og tiltaksplan i større grad utformes parallelt.

Mål, innhold, varighet og evaluering i planene
Alle tiltaksplanene inneholder mål og delmål for tiltaket. Samtidig er målene i flere saker formulert som relativt generelle «ønsker» (for eksempel «ta imot hjelp», «ha gode opplevelser med andre voksne»), som kan være vanskelige å evaluere.

Innholdet i tiltaket – hva som skal gjøres, av hvem og hvordan – er beskrevet i alle planene, men enkelte ganger svært kort (for eksempel kun ved å bruke betegnelsen «MST» uten nærmere forklaring).

Varighet/tidsperspektiv for tiltaket er angitt i alle planene. Det er satt en avslutningsdato for tiltaket, typisk mellom fra fire måneder til ett år etter tiltaksstart/forrige evaluering.

I den første tiltaksplanen fremgår plan for oppfølging og evaluering ved at malen automatisk setter et evalueringstidspunkt tre måneder fram i tid. I senere tiltaksplaner er dette ikke gjennomgående angitt, slik at det ikke alltid fremgår når neste evaluering skal skje.

I noen saker fremstår tiltaksplanen som et konkret og brukbart verktøy, med mål, tiltak, tidsrammer og ansvar plassert på en måte som gjør det mulig å følge opp og evaluere. I andre saker er

målformuleringene og tiltaksbeskrivelsene mer generelle, noe som i praksis gjør det vanskeligere å bruke planen som et konkret styrings- og evalueringsdokument. Dette gjelder særlig der mål beskrives som at barnet skal «bruke støttekontakt» eller at barnet skal «ta imot hjelp», uten kobling til en ønsket endring i omsorgssituasjon eller fungering.

Avdelingsleder for undersøkelse og hjelpetiltak bekrefter at det har vært betydelig variasjon i detaljeringsgrad og kvalitet på tiltaksplanene, og at dette har vært tema i kompetansegruppen. Det har blant annet forekommet planer der det er skrevet «se referat» i stedet for å fylle ut feltene i selve planen. Hun opplyser at det er gitt tydelig beskjed om at tiltaksplanen skal være et selvstendig og forståelig dokument.

Barnets og foreldrenes medvirkning i tiltaksplan
Barnets syn på tiltakene fremgår i en del av planene, men ofte i svært kort form (for eksempel «fornøyd», «ønsker dette»). I flere saker er det henvist til eget referat fra barnesamtale uten at innholdet er trukket inn i selve planen.

Foreldrenes syn på tiltakene er omtalt i flere saker, men ofte kortfattet. I noen planer fremgår det ikke at barnet eller foresatte har medvirket i utformingen av planen. Barnevernsleder understreker i intervju at slike planer normalt blir utarbeidet sammen med foresatte og barn.

Det fremgår sjelden eksplisitt av tiltaksplanen om barnet er snakket med alene om tiltaket, selv der dette kan være relevant.

Avdelingsleder for undersøkelse og hjelpetiltak opplyser at tiltaksplaner normalt utarbeides sammen med foresatte og barn, og at medvirkning ligger som eget punkt i malen. Hun erkjenner samtidig at det kan være variasjon i hvor godt dette synliggjøres skriftlig i selve planen, og at det kan forekomme glipper.

3.4.4. Revisors vurdering
Vi vurderer at barneverntjenesten har etablert en struktur for utarbeidelse av tiltaksplaner, inkludert når de skal utarbeides og at malen for tiltaksplaner inneholder de elementene som kreves.

Både spørreundersøkelsen og våre stikkprøver tyder på at mål, tiltak, varighet og evaluering som hovedregel inngår i planene, og at ansatte i stor grad opplever at planene gir et grunnlag for oppfølging og evaluering.

Samtidig viser vår saksgjennomgang at praksisen ikke er konsistent. I flere saker er det et betydelig tidsspenn mellom vedtak om hjelpetiltak og utarbeidelse av tiltaksplan. Selv om loven ikke uttrykkelig krever at tiltaksplanen skal foreligge samtidig med vedtaket, tilsier formålet med planen at den bør utarbeides tidlig i tiltaksforløpet. Etter vår vurdering kan forsinket utarbeidelse svekke planens funksjon som et sentralt verktøy for oppfølging og evaluering av tiltaket. Dette understøttes av spørreundersøkelsen, hvor over halvparten av de ansatte oppgir at tiltaksplaner i mindre grad blir utarbeidet i nær tilknytning til vedtaket.

Saksgjennomgangen viser også at kvaliteten i tiltaksplanene varierer. Selv om planene inneholder mål og tiltak, er formuleringene i flere saker så generelle at tiltaksplanen blir mindre egnet som et styrings- og evalueringsverktøy. Dette svekker planens funksjon i oppfølgingen av hjelpetiltaket.

Saksgjennomgangen viser også svakheter i dokumentasjonen av medvirkning. Barnets syn på tiltakene og foreldrenes syn framgår i varierende grad av planene, og det henvises til dels til egne referater uten at noe av innholdet fra referatet tas inn i selve tiltaksplanen. Dette gjør det mindre tydelig hvordan medvirkning er ivaretatt i planarbeidet.

3.5. Evaluering av tiltaksplaner

Revisjonskriterium:

Hjelpetiltak skal evalueres systematisk og regelmessig, og i tråd med planlagt evaluering. Det skal dokumenteres vurderinger av om tiltaket fungerer etter hensikten, om barnets omsorgssituasjon er bedret, og om tiltak skal videreføres, endres eller avsluttes. Barnet og foreldrene skal være gitt mulighet til å medvirke i evaluering av hjelpetiltak.

3.5.1. Maler og praksis

Barneverntjenesten opplyser at hjelpetiltak som hovedregel skal evalueres cirka hver tredje måned. Ifølge avdelingsleder for undersøkelse og hjelpetiltak er dette lagt inn som frist i fagsystemet. Det brukes en fast mal for evaluering, med egne felt for status, vurdering og videre plan.

3.5.2. Ansattes erfaringer med evaluering av tiltaksplaner

Av intervjuene med barnevernsleder og avdelingsleder for undersøkelser og hjelpetiltak framgår det at evalueringene skal bygge på samtaler med barn og foreldre, eventuelt også informasjon fra andre instanser, og inneholde vurderinger av om tiltaket fungerer etter hensikten, om barnets situasjon er endret, og om tiltaket skal videreføres, endres eller avsluttes.

I spørreundersøkelsen til ansatte som arbeider med hjelpetiltak (11 svargivere), har vi spurt om hvordan de arbeider med de sentrale kravene til evaluering av hjelpetiltak.

Systematisk og regelmessig evaluering

Alle svarer at tiltaksplanene i stor grad blir evaluert systematisk og regelmessig. Når det gjelder tid til å gjennomføre evalueringer, oppgir 73 % at de i stor grad har tilstrekkelig tid, mens 27 % svarer at de i mindre grad har det. Når det gjelder støtte i evalueringsarbeidet, svarer 64 % at fagsystemet i stor grad gir støtte til å følge med på når tiltaksplaner skal evalueres, mens 36 % svarer at dette i mindre grad er tilfelle.

Vurderinger av om tiltaket fungerer etter hensikten

91 % svarer at evalueringene i stor grad dokumenterer om tiltakene har hatt ønsket effekt. Et flertall oppgir også at evalueringene i stor grad bygger på informasjon fra andre instanser. 82 %

svarer at opplysninger fra for eksempel barnehage, skole eller helsetjenester i stor grad brukes i evalueringen, mens 9 % svarer at dette i mindre grad skjer.

Vurderinger av om tiltak skal videreføres, endres eller avsluttes
På spørsmål om utfordringer i evalueringsarbeidet gir svarene samlet sett inntrykk av at de fleste ansatte ikke opplever store utfordringer. 73 % oppgir at det i liten grad er vanskelig å vurdere om tiltakene har hatt ønsket effekt. Videre svarer 82 % at det i liten grad er uklart hvilke kriterier som skal ligge til grunn for å avslutte et tiltak. Like mange oppgir at de i liten grad opplever press om å opprettholde tiltak som bare i begrenset grad har ønsket effekt.

Barnets og foreldrenes medvirkning i evalueringen
Når det gjelder medvirkning i evalueringen, svarer 91 % at barn eller ungdom i stor grad blir invitert til å delta i evalueringen av egne tiltak. Tilsvarende svarer 82 % at foreldre eller foresatte i stor grad blir invitert til å delta i evalueringen, mens 9 % svarer at dette i mindre grad skjer.

3.5.3. Stikkprøvekontroll av evalueringer av tiltaksplaner

Antall og frekvens
I alle de 14 sakene med tiltak vi har sett på, er det gjennomført én eller flere skriftlige evalueringer. Antallet evalueringer vi har sett på varierer fra 2 til 4, avhengig av hvor mange som har vært aktuelle for hvert tiltak (vi har satt tak på gjennomgang av maks 4 evalueringer).

I de fleste sakene er første evaluering gjennomført i tråd med, eller nær opp til, planlagt første evalueringsdato (omtrent tre måneder etter oppstart). I de fleste påfølgende evalueringene (evaluering 2-4) er det også rundt 3 måneder mellom evalueringstidspunktene. I to tilfeller har vi sett at det har vært fire til fem måneder mellom evalueringstidspunktene. Det går ikke fram av evalueringsdokumentene når neste evaluering skal skje.

Avdelingsleder for undersøkelse og hjelpetiltak opplyser at tjenesten har som fast praksis at hjelpetiltak skal evalueres cirka hver tredje måned, og at dette er lagt inn som frist i fagsystemet. Hun sier samtidig at evalueringer i perioder med høyt arbeidspress har blitt nedprioritert og utsatt, og at manglende evaluering ofte skyldes avlysninger fra foreldre eller stor arbeidsmengde hos kontaktperson. Hun peker også på at det tidligere fagsystemet hadde bedre forhåndsvarsler enn dagens løsning, og at de nå arbeider med å utvikle en mer oversiktlig «forside» i Modulus, samt at ansatte oppfordres til å bruke egne kalenderpåminnelser.

Form og systematikk
Evalueringene er skrevet etter en fast mal og har en gjenkjennelig struktur. Det er egne felt for status, vurdering og videre plan.

I enkelte saker består evalueringene i stor grad av henvisninger til andre dokumenter (for eksempel referat fra hjemmebesøk eller barnesamtaler) uten at det sies noe om innholdet i disse andre dokumentene i selve evalueringen. For å forstå vurderingen av om tiltaket fungerer, må man da lese flere underdokumenter. Dette har vi ikke gjort i stikkprøvekontrollen.

Innhold – funksjon, omsorgssituasjon, videre tiltak
I flertallet av sakene som vi gjennomgikk er det i evalueringene gjort en vurdering av om tiltaket fungerer etter hensikten, og av hvordan barnets situasjon har utviklet seg. Det fremgår også om tiltaket skal videreføres, endres eller avsluttes.

Det er i liten grad gitt en eksplisitt evaluering på hovedmål og de ulike delmålene. Det er gitt mer en generell evaluering av situasjonen.

Avdelingsleder for undersøkelse og hjelpetiltak opplyser at tjenesten i drøftingsmøter og saksgjennomganger forsøker å vurdere om tiltak har effekt, og om det er grunnlag for å justere eller avslutte tiltak. Hun peker samtidig på at enkelte tiltak, særlig besøkshjem og støttekontakt, kan være vanskelige å avslutte fordi de «ruller» over lang tid og både barn og foreldre ofte er fornøyde med at tiltaket løper. Barneverntjenesten har derfor de siste årene arbeidet mer bevisst med å vurdere om det fortsatt er barnevernets oppgave å følge opp, eller om andre tjenester bør overta.

Medvirkning i evaluering
Evalueringsdokumentet viser at barn og foreldre ofte er involvert i møter og i vurderingen av hvordan tiltaket fungerer. Barns og foreldres syn refereres imidlertid ofte kort (for eksempel «fornøyd», «ønsker å fortsette», «ingen endring»), uten nærmere beskrivelse.

Det fremgår sjelden eksplisitt om barnet er snakket med alene om hvordan tiltaket virker, der dette kunne vært relevant. I noen saker vises det til gjennomførte barnesamtaler uten at det er trukket inn sitater eller mer konkrete vurderinger i selve evalueringen.

Vurdering av hvordan barnets syn er vektlagt i beslutningen om å videreføre, endre eller avslutte tiltaket er i liten grad eksplisitt beskrevet; dette må i flere tilfeller leses ut mellom linjene gjennom konklusjonene.

Avdelingsleder for undersøkelse og hjelpetiltak opplyser at barn og foreldre får medvirke i evalueringene, og at det er innarbeidet at de ikke evaluerer tiltak uten å ha snakket med barnet/ungdommen og foreldrene. Hun viser til at dette også ligger som egne punkter i malene for evaluering, men erkjenner at det kan være variasjon i hvor godt barnets og foreldrenes syn, og vektingen av disse, synliggjøres skriftlig i alle dokumenter.

3.5.4. Revisors vurdering av evalueringer
Vi vurderer at barneverntjenesten har etablert en struktur for evaluering av hjelpetiltak, inkludert en mal som inneholder de elementene som er relevante ved en evaluering.

Våre undersøkelser viser at barneverntjenesten i hovedsak evaluerer hjelpetiltak systematisk og regelmessig. Både spørreundersøkelsen og stikkprøvene tyder på at evalueringer som hovedregel gjennomføres med en fast struktur og som oftest innenfor planlagt intervall. Det er også vår

vurdering at evalueringene i mange saker inneholder vurderinger av hvordan tiltaket fungerer, hvordan barnets situasjon utvikler seg, og om tiltaket skal videreføres, endres eller avsluttes.

Samtidig viser saksgjennomgangen svakheter. Evalueringene er ikke alltid tilstrekkelig konkrete når det gjelder vurdering av måloppnåelse og effekt, og det gis i begrenset grad eksplisitte vurderinger opp mot hovedmål og delmål i tiltaksplanen. I noen saker bygger evalueringen i stor grad på henvisninger til andre dokumenter, noe som svekker evalueringsdokumentets funksjon som et selvstendig og etterprøvbart grunnlag for videre beslutninger.

Vi vurderer også at dokumentasjonen av medvirkning har svakheter. Selv om det opplyses at barn og foreldre normalt involveres i evalueringene, kommer dette i varierende grad fram av den skriftlige dokumentasjonen. Barnets og foreldrenes syn er ofte kort gjengitt, og det framgår sjelden tydelig hvordan barnets syn er vektlagt i vurderingen av om tiltak skal videreføres, endres eller avsluttes.

3.6. Virkning/effekt/kostnad av hjelpetiltak

Revisjonskriterium

Barneverntjenesten bør, basert på erfaringer, jevnlig vurdere virkning/effekt/kostnad av ulike typer hjelpetiltak som brukes, for å kunne justere og utvikle tiltakstilbudet.

3.6.1. Overordnet oversikt over effekt av tiltak og ressursbruk

Kommunene Nome og Midt-Telemark, har etter kommuneloven § 25-1 om internkontroll og barnevernsloven § 1-7 om forsvarlighet, et overordnet ansvar for at hjelpetiltakene som tilbys barn og familier er egnet, virkningsfulle og står i et rimelig forhold til ressursbruken. Dette innebærer at kommunene må ha oversikt over hvilke typer hjelpetiltak som brukes og hvilke erfaringer tjenesten har med dem, sett opp mot hvordan barneverntjenestens ressurser samlet sett disponeres.

Barneverntjenestens ressursbruk følges opp gjennom flere faste styrings- og rapporteringsarenaer. Barnevernsleder deltar i fagrådet for den interkommunale barneverntjenesten sammen med kommunalsjefer og representanter fra helsetjenestene. I intervjuer beskrives fagrådet som en arena der det rapporteres om økonomi, nøkkeltall, utfordringsbilde og iverksatte tiltak, og der behov for endringer og utviklingsarbeid drøftes. I tillegg skjer det løpende økonomirapportering til kommunene, herunder tertialrapportering i Nome og nær månedlig rapportering i Midt-Telemark.

Tilstandsrapporten for barneverntjenesten gir en samlet framstilling av utviklingen i meldinger, undersøkelser, tiltak, fosterhjem, ettervern, bemanning og økonomi. Rapporten omtaler også utfordringsbildet i tjenesten, blant annet knyttet til høye kostnader ved plasseringer, ettervern, barnevernsreformen, levekårsutfordringer og behov for forebyggende innsats og samarbeid med andre tjenester.

Kommunene benytter også eksterne analyser til å følge opp ressursbruken, herunder PwC-rapporten om økonomi i balanse fra 2025. Rapporten sammenligner Midt-Telemarks ressursbruk i

barnevernet med andre kommuner, og peker på at kommunen bruker mer ressurser enn sammenlignbare kommuner både til saksbehandling og drift, tiltak for barn som ikke er plassert, og særlig tiltak for barn som er plassert av barnevernet. Rapporten omtaler dette som et teoretisk innsparingspotensial og peker på at utfordringen ikke først og fremst ser ut til å være høyt tjenestevolum, men heller høye kostnader per sak og tiltak.

I intervjuene beskriver både barnevernsleder og kommunalsjefer at kostnadsdrivere, tiltaksbruk og mulige endringer i tjenesten drøftes jevnlig.

Kommunene har vedtatt en felles tiltaksplan for 2026, med mål om å redusere kostnader og samtidig styrke forebyggende arbeid og lokale alternativer til kostnadskrevende tiltak.

3.6.2. Vurdering av effekt og egnethet i enkeltsaker

Intervjuer og dokumentgjennomgang viser at spørsmål om hvordan hjelpetiltak fungerer, og om de skal videreføres, endres eller avsluttes, i hovedsak behandles på enkeltsaksnivå. Gjennom evalueringer av tiltaksplaner, drøftingsmøter, saksgjennomganger og løpende dialog mellom kontaktperson og ledelse tas det stilling til hvordan tiltaket fungerer, hvordan barnets situasjon utvikler seg, og om det er grunnlag for å videreføre, endre eller avslutte tiltaket. Av intervjuene framgår det også at slike vurderinger brukes til å ta stilling til om oppfølgingen fortsatt skal gis som hjelpetiltak fra barnevernet, eller om andre kommunale tjenester bør overta ansvaret.

Gjennomgangen av evalueringer av hjelpetiltak viser samtidig at den skriftlige dokumentasjonen ikke alltid er like konkret når det gjelder måloppnåelse og effekt. Evalueringene inneholder gjerne vurderinger av hvordan situasjonen utvikler seg og om tiltak skal videreføres, endres eller avsluttes, men det gis i begrenset grad eksplisitte vurderinger opp mot hovedmål og delmål i tiltaksplanen.

Intervjuene viser også at enkelte tiltak kan være krevende å avslutte i praksis. Dette gjelder særlig tiltak som besøkshjem og støttekontakt, som i noen saker kan løpe over lang tid dersom barnet og foreldrene er fornøyde og tiltaket oppleves som nyttig. Avdelingsleder for undersøkelser og hjelpetiltak opplyser at tjenesten derfor de siste årene har arbeidet mer bevisst med å vurdere om slike tiltak fortsatt faller inn under barnevernets ansvar, eller om behovet i større grad bør dekkes av andre tjenester.

Intervjuene viser videre at tjenesten de senere årene har redusert bruk av enkelte eksterne og kostnadskrevende tiltak, og nå i større grad bruker intern kompetanse på områder der dette er mulig. Dette gjelder blant annet veiledningstiltak, hvor tjenesten opplyser at egne ansatte i stor grad benyttes. Redusert bruk av eksterne veiledere beskrives også, samt innstramminger i enkelte økonomiske ytelser og en mer restriktiv praksis for bruk av besøkshjem og støttekontakt. I intervjuene knyttes disse prioriteringene både til økonomiske hensyn og til mål om å bruke tiltak på et faglig forsvarlig og tilstrekkelig nivå, uten at de er mer omfattende eller kostnadskrevende enn saken tilsier.

I spørreundersøkelsen blant ansatte svarer et flertall at evalueringene av hjelpetiltak i stor grad dokumenterer om tiltakene har hatt ønsket effekt, og at barn og foreldre i stor grad blir invitert til å medvirke i evalueringene. Samtidig svarer om lag halvparten at det kan være utfordrende å vurdere faktisk effekt av tiltakene, og enkelte peker på uklarhet om kriterier for avslutning av tiltak.

Svarene viser dermed at de ansatte i stor grad opplever at det finnes arenaer og rutiner for å vurdere tiltak i enkeltsaker, men også at vurdering av faktisk effekt kan være krevende i praksis.

3.6.3. Begrenset systematikk på overordnet nivå

Samtidig viser våre undersøkelser at det ikke er etablert et formalisert system for systematisk vurdering av virkning, effekt og kostnad for ulike typer hjelpetiltak. Kommunene har, etter det vi har sett, ingen analyser eller oversikter som viser hvilke hjelpetiltak som samlet sett gir best effekt i forhold til ressursbruk, eller hvordan erfaringer fra enkeltsaker systematiseres og brukes i utvikling av tiltakstilbudet over tid.

Informasjonen om virkning og kostnad ser i hovedsak ut til å bygge på erfaringer fra enkeltsaker, faglige drøftinger i tjenesten, lederdialog og økonomioppfølging, samt overordnede kostnadsanalyser og statistikk.

3.6.4. Forebygging og utvikling av tiltakstilbudet

Intervjuer med ledere og kommunalsjefer viser at det er et uttalt ønske om å dreie barneverntjenestens innsats mer i retning av forebygging, tidlig innsats og mindre kostnadskrevende hjelpetiltak. I intervjuene beskrives dette både som et faglig mål og som en nødvendig utvikling i lys av det høye kostnadsnivået i barnevernet, særlig knyttet til plasseringer og andre omfattende tiltak.

Dette kommer blant annet til uttrykk gjennom arbeid med TIBIR, ICDP, PMTO, familieveiledning, foreldremøter og planer om Familiens hus. Intervjuene viser også at barneverntjenesten over tid har arbeidet for å styrke egne hjelpetiltak og redusere avhengigheten av eksterne og mer kostnadskrevende løsninger. Tjenesten har ansatte med sertifisering og videreutdanning i blant annet PMTO, ICDP og COS-P, og deltar i utviklingsarbeid knyttet til Grunnmodellen for hjelpetiltak og ettervern. Det er også bygget opp intern veiledningskompetanse, og tjenesten opplyser at ordinær veiledning i stor grad gjennomføres av egne ansatte, mens bruk av eksterne veiledere er redusert til enkelte særlig komplekse saker.

Barneverntjenesten ønsker også å styrke samordningen mellom tjenestene til barn og unge. Dette gjelder blant annet utvikling av tverrfaglige rutiner, bruk av foreldrestøttende programmer, økt involvering av helsestasjon og andre hjelpetjenester, og arbeid med å utvikle felles arenaer for forebygging og oppfølging. Den felles tiltaksplanen for 2026 bygger også på en slik dreining.

Samtidig viser dokumentgjennomgang og intervjuer at arbeidet med å styrke forebyggende innsats og utvikle egne hjelpetiltak skjer innenfor stramme økonomiske rammer. Selv om økt intern kompetanse og egne tiltak kan gi lavere kostnader over tid, krever dette også ressurser til opplæring, utvikling og gjennomføring. De innstrammingene som er beskrevet i intervjuer og

dokumenter, gjelder i hovedsak kostnadskrevende hjelpetiltak og ytelser, blant annet redusert bruk av eksterne veiledere, mer restriktiv bruk av besøkshjem og støttekontakt og innstramminger i enkelte økonomiske bidrag.

3.6.5. Revisors vurdering av virkning/effekt/kostnad av hjelpetiltak

Vi vurderer at barneverntjenesten har oppmerksomhet om ressursbruk og kostnadsdrivere på hjelpetiltaksområdet. Våre undersøkelser viser at ressursbruk, tiltaksbruk og mulige endringer i tjenesten følges opp gjennom flere styrings- og rapporteringsarenaer, blant annet fagrådet, økonomirapportering, tilstandsrapport og eksterne analyser som PwC-rapporten. Det er også vår vurdering at barneverntjenesten i enkeltsaker arbeider aktivt med å vurdere om tiltak fungerer etter hensikten, og om tiltak bør videreføres, endres eller avsluttes.

Samtidig viser våre undersøkelser at vurderingene av virkning, effekt og kostnad i hovedsak skjer på enkeltsaksnivå, og at det ikke er etablert et system for å sammenstille erfaringer med ulike typer hjelpetiltak på et mer overordnet nivå. Etter vår vurdering svekker dette kommunenes grunnlag for systematisk å vurdere hvilke hjelpetiltak som samlet sett gir best effekt i forhold til ressursbruk, og for å bruke slike erfaringer aktivt i utviklingen av tiltakstilbudet.

Vi vurderer at den skriftlige dokumentasjonen i evaluering av barnevernstiltak har betydning i denne sammenhengen. Selv om evalueringene som hovedregel inneholder vurderinger av hvordan tiltaket fungerer og om det skal videreføres, endres eller avsluttes, så er dokumentasjonen ikke alltid tilstrekkelig konkret når det gjelder måloppnåelse og effekt. Dette gjør det, etter vår vurdering, vanskeligere å bruke erfaringer fra enkeltsaker som grunnlag for mer overordnede vurderinger av virkning og kostnad.

Vi ser samtidig at barneverntjenesten de senere årene har arbeidet for å redusere bruken av eksterne og kostnadskrevende hjelpetiltak, og i større grad bruke intern kompetanse og tiltak som er faglig hensiktsmessige og mindre kostnadskrevende der dette er mulig. Kommunene har også en uttalt ambisjon om å styrke forebyggende innsats og tidlig hjelp, blant annet gjennom utvikling av egne tiltak og tverrfaglig samarbeid. Etter vår vurdering framstår dette som en riktig og nødvendig retning, både faglig og økonomisk. Samtidig viser våre undersøkelser at denne dreiningen i begrenset grad er understøttet av et systematisk og dokumentert grunnlag for å vurdere virkning, effekt og kostnad samlet.

3.7. Konklusjon problemstilling om hjelpetiltak

Vi vurderer at barneverntjenestens bruk av hjelpetiltak i hovedsak er i tråd med lov og sentrale føringer, men at det er svakheter i dokumentasjon, konkretisering og systematikk som gjør at praksisen ikke fullt ut framstår som tilstrekkelig tydelig og etterprøvbar.

Våre undersøkelser viser for det første at barneverntjenesten i hovedsak har etablert en organisering, rutiner og systemstøtte som understøtter arbeidet med hjelpetiltak. Tjenesten har en tydelig lederstruktur, faste arenaer for faglig drøfting og oppfølging, og et fagsystem med integrerte maler og faglige støttesystemer. Dette gir etter vår vurdering et godt utgangspunkt for forsvarlig og

systematisk arbeid. Samtidig viser funnene at implementeringen ikke er fullt ut enhetlig, og at opplæring og bruk av systemstøtten varierer noe mellom ansatte.

Når det gjelder vedtak om hjelpetiltak, vurderer vi at disse i hovedsak bygger på faglige og konkrete vurderinger av barnets situasjon og behov, og at det som regel framgår hvorfor tiltaket er valgt. Barnets syn og barnets beste er gjennomgående omtalt. Vi har funnet enkelte svakheter i dokumentasjonen av foreldrenes medvirkning. Dette gjelder i noen saker der bare én forelders syn er omtalt, uten at det framgår hvorfor den andre forelderen ikke er hørt eller omtalt.

For tiltaksplanene viser undersøkelsen at det finnes en fast struktur og at planene som hovedregel inneholder mål, tiltak, varighet og elementer for oppfølging og evaluering. Samtidig varierer kvaliteten. I flere saker er det et betydelig tidsspenn mellom vedtak og tiltaksplan, og mål og tiltak er noen ganger formulert så generelt at planen blir mindre egnet som et praktisk styrings- og evalueringsverktøy. Dokumentasjonen av barnets og foreldrenes medvirkning framgår også i varierende grad.

Når det gjelder evaluering av hjelpetiltak, vurderer vi at barneverntjenesten i hovedsak følger opp tiltakene systematisk og regelmessig. Evalueringene skjer som oftest med en fast struktur og innenfor planlagt intervall. Samtidig er det svakheter ved den skriftlige dokumentasjonen. Evalueringene er ikke alltid tilstrekkelig konkrete når det gjelder måloppnåelse og effekt, og det framgår ikke alltid tydelig hvordan barnets syn er dokumentert og vektlagt i vurderingene av om tiltak skal videreføres, endres eller avsluttes.

På et mer overordnet nivå ser vi at kommunene og barneverntjenesten har oppmerksomhet om ressursbruk og kostnader på hjelpetiltaksområdet, og at det arbeides for å styrke forebygging og utvikle egne, mindre kostnadskrevende tiltak. Likevel er vurderingene av virkning, effekt og kostnad i hovedsak knyttet til enkeltsaker. Etter vår vurdering har kommunen et forbedringspotensial når det gjelder å systematisere erfaringer med ulike typer hjelpetiltak på et overordnet nivå og bruke dette aktivt i utviklingen av tiltakstilbudet.

3.8. Våre anbefalinger

Vi anbefaler kommunen å:

- styrke dokumentasjonen i vedtak om hjelpetiltak, herunder sikre at begge foreldres syn framgår, eventuelt at de har fått mulighet til å uttale seg.
- sikre at tiltaksplaner utarbeides i nær tilknytning til vedtak om hjelpetiltak, og at mål, tiltak, varighet og medvirkning dokumenteres tilstrekkelig konkret til at planene kan fungere som tydelige styrings- og evalueringsverktøy
- sikre at evalueringer av hjelpetiltak dokumenterer måloppnåelse, vurdering av effekt og barnets og foreldrenes medvirkning, herunder hvordan barnets syn er vektlagt ved beslutninger om videreføring, endring eller avslutning av tiltak
- vurdere å etablere en systematisk oversikt over virkning, effekt og kostnad av ulike typer hjelpetiltak, slik at erfaringer kan brukes mer aktivt i utviklingen av tiltakstilbudet

Litteratur og kildereferanser

Lover og forskrifter

Lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)
Lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven)
Lov 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern (barnevernsloven)
Forskrift 17. juni 2019 nr. 904 om kontrollutvalg og revisjon

Forarbeider, rundskriv og veiledere

Bufdir: Barnevernrundskrivet, sist faglig oppdatert 2026
Prop. 133 L (2020–2021) Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven
Statens helsetilsyn: Det å reise vasker øynene (2019)

Offentlige dokument

Statistisk sentralbyrå (SSB): KOSTRA – Kommune-Stat-Rapportering
Statistisk sentralbyrå (SSB): statistikk om boligpriser og innvandrerbefolkning
Folkehelseprofil 2026 – Nome kommune
Folkehelseprofil 2026 – Midt-Telemark kommune
Utdanningsdirektoratet: Elevundersøkelsen
KS: Budsjettundersøkelsen 2025
Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi): informasjon om tilskuddsordninger

Kommunale dokumenter

Tilstandsrapport 2025 for Nome og Midt-Telemark barneverntjeneste
Samarbeidsavtale mellom Nome kommune og Midt-Telemark kommune om drift av barneverntjeneste
Årsberetning 2024 – Nome kommune
Årsberetning 2024 – Midt-Telemark kommune
Budsjett og økonomiplan 2025 – Nome kommune
Budsjett og økonomiplan 2025 – Midt-Telemark kommune
Tiltaksplan for barnevernet 2026
Organisasjonskart og delegasjonsbestemmelser for barneverntjenesten
Interne rutinedokumenter og opplæringsdokumenter fra barneverntjenesten
Intern oversikt over tiltak og ressursbruk per barn (Excel-oversikt fra barneverntjenesten)

Eksterne rapporter

PwC (2025): Prosjekt økonomi i balanse. Rapport utarbeidet for Midt-Telemark kommune

Vedlegg

Vedlegg 1: Kommunedirektørenes uttalelser

Vedlegg 2: Metode

Kommunedirektørens uttalelser – Midt-Telemark kommune

Kommunedirektøren takker forvaltningsrevisjonen for en grundig gjennomgang av kommunens arbeid med hjelpetiltak i barneverntjenesten. Rapporten gir nyttige og relevante anbefalinger som vil bidra til å styrke kvaliteten, rettssikkerheten og systematikken i tjenestens arbeid.

Kommunedirektøren vil følge opp anbefalingene på følgende måte:

Dokumentasjon i vedtak:

Kommunedirektøren vil sikre at praksis for dokumentasjon i vedtak om hjelpetiltak styrkes. Det skal tydelig fremgå i vedtakene hvilke vurderinger som er gjort, og begge foreldres syn skal dokumenteres. Dersom en av foreldrene ikke har uttalt seg, skal det fremgå hvordan vedkommende har fått mulighet til medvirkning.

Tiltaksplaner:

Det skal legges til rette for at tiltaksplaner utarbeides i tett tilknytning til vedtak. Planene skal inneholde tydelige og konkrete beskrivelser av mål, tiltak, ansvar, varighet og medvirkning. Dette skal bidra til at planene i større grad fungerer som operative styrings- og evalueringsverktøy i det daglige arbeidet.

Evaluering av hjelpetiltak:

Kommunedirektøren vil sørge for mer systematisk dokumentasjon av evalueringer. Dette inkluderer vurdering av måloppnåelse, effekt av tiltakene samt hvordan barnets og foreldrenes syn er innhentet og vektlagt. Særlig skal barnets medvirkning synliggjøres i beslutninger om videreføring, endring eller avslutning av tiltak.

Systematisk kunnskapsgrunnlag:

Kommunedirektøren vil vurdere hvordan kommunen kan etablere en mer systematisk oversikt over virkning, effekt og kostnader knyttet til ulike typer hjelpetiltak. Hensikten er å bruke erfaring og tilgjengelig kunnskap mer aktivt i videre utvikling av tjenestetilbudet.

Kommunedirektøren vil følge opp anbefalingene gjennom internkontroll, kompetanseheving og justering av rutiner. Arbeidet vil inngå som en del av det kontinuerlige kvalitetsarbeidet i tjenesten.

Nome kommune

Kommunedirektør

Saksbehandler:
Rune Engehult

Saksnummer:
2026/3540- 2

Dato:
12.05.2026

VESTFOLD OG TELEMARK REVISJON IKS

Postboks 311

3701 SKIEN

Att.Geir Kastet Dahle

Kommunedirektørens uttale til forvaltningrevisjonsrapport om ressursbruk og arbeid med hjelpetiltak - Nome og Midt-Telemark barneverntjeneste

Jeg viser til forvaltningsrevisjonsrapport om ressursbruk og arbeid med hjelpetiltak ved Nome og Midt-Telemark barnevernstjeneste.

Jeg viser også til uttalen fra kommunedirektøren i Midt-Telemark kommune.

Nome og Midt-Telemark barneverntjeneste er organisert som et vertskommunesamarbeid etter kommunelovens § 20-2. Det inne bærer at det er kommunedirektøren i Midt-Telemark som har det direkte linjelederansvaret overfor barnevernstjenesten.

Kommunedirektøren i Nome er fornøyd med hvordan Midt-Telemark kommune ønsker å følge opp anbefalingene i forvaltningsrevisjonsrapporten. Gjennom felles fagråd for barnevernstjenesten vil Nome kommune bidra med vår kompetanse og erfaring for å følge opp forvaltningsrevisjonsrapporten.

Med hilsen

Rune Engehult
Kommunedirektør

Dokumentet er signert elektronisk

Kopi til

MIDT-TELEMARK KOMMUNE

Intern kopi til

Unni Lunde

Vedlegg 2: Metode og kvalitetssikring

Forvaltningsrevisjonen startet opp ved oppstartsbrev 06.01.26. Oppstartsmøte ble holdt 22.01.26 med kommunedirektører for begge kommunene, kommunalsjefer med ansvar for barneverntjenesten og barnevernsleder. I møtet presenterte vi prosjektplanen med problemstillinger, kilder for revisjonskriterier og plan for gjennomføringen.

Forvaltningsrevisjoner skal gjennomføres på en måte som sikrer at informasjonen i rapporten er relevant og pålitelig. At dataene er relevante (gyldige/valide) innebærer at de beskriver de forholdene som problemstillingene omhandler. Pålitelighet (reliabilitet) handler om at innsamling av data skal skje så nøyaktig som mulig og at det ikke har skjedd systematiske feil underveis.

Vi vil nedenfor redegjøre for datagrunnlaget vårt og hvilke metoder vi har brukt for å svare på problemstillingene. Vi vil også beskrive hvilke tiltak som er brukt for å sikre dataenes relevans og pålitelighet.

Innsamling av data, relevans og pålitelighet

Datainnsamling og rapportskriving har foregått i perioden januar til april 2026.

For å undersøke **problemstillingen om økonomi** har vi gjennomført intervjuer med kommunalsjefer, barnevernsleder, avdelingsledere og spesialkonsulent i barneverntjenesten. Vi har videre analysert statistikk og økonomiske data fra KOSTRA og barneverntjenesten, samt gjennomgått sentrale kommunale dokumenter og eksterne rapporter. Dette omfatter blant annet tilstandsrapport for Nome og Midt-Telemark barneverntjeneste, kommunenes årsberetninger og budsjett-/økonomidokumenter, PwC-rapporten *Prosjekt økonomi i balanse*, elevundersøkelsen og folkehelseprofiler.

For å undersøke **problemstillingen om hjelpetiltak** har vi i tillegg til intervjuer, gjennomgått kommunens rutiner og styringsverktøy, gjennomført en stikkprøvekontroll i saksbehandlingssystemet og gjennomført en spørreundersøkelse av ansatte som jobber med hjelpetiltak.

Nedenfor redegjør vi nærmere for datainnsamlingen. Dokumentgjennomgang og intervjuer har vært relevante for begge problemstillingene, mens stikkprøvekontroll og spørreundersøkelse først og fremst har vært brukt for å undersøke problemstilling 2 om hjelpetiltak.

Dokumentgjennomgang

Vi har fått tilsendt flere sentrale dokumenter og styringsverktøy som kommunen benytter, blant annet:

- Excel-ark med oversikt over tiltak og ressursbruk per barn.
- Organisasjonskart og delegasjonsbestemmelser
- Samarbeidsavtalen mellom kommunene om drift av barneverntjeneste

- Enkelte rutineskriv knyttet til arbeid med hjelpetiltak. Vi har også fått en stedlig presentasjon av saksbehandlersystemet Modulus, som etter hvert i stor grad har overtatt som arena for rutiner og maler. Disse er integrert i saksbehandlingen og er derfor lite hensiktsmessige å ta ut som egne dokumenter.
- Flere dokumenter knyttet til kompetanse og opplæringstiltak.

Intervjuer

Vi har intervjuet følgende personer:

- Kommunalsjef for Oppvekst, Nome kommune
- Kommunalsjef for Oppvekst i Midt-Telemark kommune
- Barnevernsleder
- Avdelingsleder for Fosterhjem/ettervern
- Avdelingsleder for undersøkelser og hjelpetiltak
- Spesialkonsulent innen økonomi i barneverntjenesten

Intervjuene er i stor grad gjennomført med intervjuguider. Informasjonen fra intervju er nedtegnet i referat som er bekreftet av kildene.

Stikkprøvekontroll

Vi har gjennomført en stedlig stikkprøvekontroll 26. og 27. februar i saksbehandlersystemet. Vi hadde på forhånd valgt ut et tilfeldig utvalg saker med ulike typer hjelpetiltak, blant annet:

- Veiledningstiltak
- Besøkshjem
- Støttekontakt
- Fosterhjem som hjelpetiltak
- Dekking av barnehageutgift el.
- Samarbeidsmøter

Barneverntjenesten hadde på forhånd skrevet ut vedtak, tiltaksplaner og evalueringsdokumenter (inntil fire per sak). I etterkant av stikkprøvekontrollen hadde vi en gjennomgang med ledelsen hvor vi gjennomgikk noen av funnene. I tillegg fikk vi en omvisning av hvordan saksbehandlersystemet fungerer med integrerte rutiner og maler.

Spørreundersøkelser

Vi har gjennomført en anonym spørreundersøkelse blant ansatte som jobber med hjelpetiltak. Her har 11 av 12 ansatte svart, noe som gir en svarprosent på 92. Vi vurderer dette som en høy svarprosent, som gir et godt bilde av vurderingene i den aktuelle gruppen ansatte.

Oppsummeringsmøte og høring

Vi har sjekket ut med administrasjonen at fakta i rapporten er korrekt framstilt. Rapporten er sendt til kommunedirektører for begge kommunene til uttalelse, jf. forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 14. Uttalelsen ligger i vedlegg 1.

Vurdering av metodegrunnlaget

Undersøkelsen bygger på flere datakilder: dokumentgjennomgang, bruk av offentlig statistikk, intervjuer, stikkprøvekontroll og spørreundersøkelse. Dette styrker grunnlaget for vurderingene, fordi informasjon fra ulike kilder kan ses i sammenheng.

Samtidig har undersøkelsen noen begrensninger. Stikkprøvekontrollen omfatter et begrenset antall saker og er ikke gjennomført på en måte som gjør det mulig å generalisere funnene statistisk til alle saker i barneverntjenesten. Funnene gir likevel relevante indikasjoner på praksis, særlig når de ses i sammenheng med øvrige datakilder.

Spørreundersøkelsen er besvart av 11 av 12 ansatte som jobber med hjelpetiltak. Vi vurderer dette som en høy svarprosent, som gir et godt bilde av vurderingene i den aktuelle gruppen ansatte. Samtidig må resultatene tolkes som uttrykk for de ansattes egne vurderinger. Svarene vil også kunne være påvirket av hvordan respondentene har forstått spørsmålene og anvendt svarskalaen.

Samlet vurderer vi at datagrunnlaget gir et tilstrekkelig grunnlag for å besvare problemstillingene i undersøkelsen.

Personopplysninger

I forbindelse med denne forvaltningsrevisjonen har vi behandlet personopplysninger som navn og e-postadresse til ansatte i kommunen. Vi har også hatt tilgang til personopplysninger og opplysninger om personlige forhold i enkeltsaker i forbindelse med stikkprøvekontrollen i barneverntjenestens saksbehandlersystem.

Dokumentasjonen i stikkprøvekontrollen ble gjennomgått stedlig i kommunens lokaler. Barneverntjenesten hadde på forhånd skrevet ut relevante dokumenter, blant annet vedtak, tiltaksplaner og evalueringsdokumenter. Dokumentene ble aldri tatt med ut av barneverntjenestens lokaler. Sakene er kun brukt som samlet informasjonsgrunnlag, og personidentifiserbare opplysninger er ikke gjengitt i rapporten.

Vårt rettslige grunnlag for å behandle personopplysninger er kommuneloven § 24-2 fjerde ledd. Vi behandler personopplysninger slik det er beskrevet i vår personvernerklæring. Personvernerklæringen er tilgjengelig på vår nettside vtrevisjon.no.

God kommunal revisjonsskikk - kvalitetssikring

Forvaltningsrevisjon skal gjennomføres, dokumenteres, kvalitetssikres og rapporteres i samsvar med kommuneloven og god kommunal revisjonsskikk.[10]

Kvalitetssikringen skal sikre at undersøkelsen og rapporten har nødvendig faglig og metodisk kvalitet. Videre skal det sikres at det er konsistens mellom bestilling, problemstillinger, revisjonskriterier, data, vurderinger og konklusjoner.

Vestfold og Telemark revisjon IKS har et system for kvalitetsstyring som er i samsvar med den internasjonale standarden for kvalitetsstyring.[11] Denne forvaltningsrevisjonen er kvalitetssikret i samsvar med vårt kvalitetsstyringssystem og i samsvar med kravene i RSK 001.

[10] God kommunal revisjonsskikk i forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll kommer til uttrykk først og fremst i RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon og RSK 002 Standard for eierskapskontroll. Gjeldende standarder er fastsatt av Norges Kommunerevisorforbunds styre høsten 2020. Standarden bygger på norsk regelverk og internasjonale prinsipper og standarder, fastsett av International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI) og Institute of Internal Auditors (IIA).

[11] ISQM 1 og 2 er internasjonale standarder for kvalitetsstyring og oppdragskontroll for revisjonsforetak som utfører revisjon eller forenklet revisorkontroll av regnskaper, eller andre attestasjonsoppdrag eller beslektede tjenester.

På vakt for fellesskapets verdier

Rapporten er utarbeidet av
Vestfold og Telemark revisjon IKS

Har du spørsmål til rapporten?
Ta kontakt med oss:
Telefon: 33 07 13 00
E-post: post@vtrevisjon.no

www.vtrevisjon.no

26: 4020 402